National Library 5o253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
Aug 25 1983
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 61 (2982) XXXII aastakäik | Neljapäeval, 18. augustil 1983 — Thursday, August 18, 1983 | Üksiknumbri hind 60 centi

Küüditamise neutronpomm

Peapiiskopi sõnavõtt Kirikute Maailma-Nõukogu konverentsil

Peapiiskop K. Veemile oli ettenähtud osa Kirikute Maailma Nõukogu avajumalateenistusel, aga ta avastas selle alles hiljem, kuna muude ülesannete tõttu ta hilines avatseremooniale. Küll õnnestus tal plenaaristungil sõnaõigust saada, kus ta genoitsiidi küsimust laiendas etniliste, rassiliste, religioossete või ideoloogiliste põhjustega.

Peapiiskop K. Veem ütleb, et kõik seisis selles, et viimasesse üldsõnalisse kokkuvõttesse saada võimalikult palju sisu. Kogu konverents oli jagatud kaheksasse eriteemalisse gruppi, igas ca 200, kes kõik aga võtsid osa plenaaristungist. Nii oli viimasele sõnaõiguse saamine eriti oluline.

Selleks oli kaks moodust: otseselt tähelepanu äratada diskussiooni korras või sõnaõiguse saamisega päevakorda võtmiseks.

Mõnes grupis olid väga elavad vaidlused, kuid ei jõutud detailideni.

Eestlastele oli aktuaalseim inimõiguste küsimus.

Plenaaristungi eel esitasid grupid oma etepanekud kirjalikult kavandavale komiteele. Selletõttu oli küsimus kuidas saada sisse meie probleeme. Peapiiskop K. Veemil oli kavandavas komitees üks tuttav norralane juba Nairobi konverentsist alates, kellega on olnud hea koostöö. Peapiiskop esitas talle kolm varianti ja sai võimaluse plenaaristungil rääkida, kusjuures avaldati tema nimi ja teema, mis puudutas varem kõne all olnud armeenlaste hävitamist 1915—16. Sõnaõigust oli kergem saada teemal, mis oli juba ühenduses Maailma Kirikute Nõukogu senise poliitika ja tegevusega. Armeenia küsimus tuli arutlusele seoses praeguste sagedaste terroriaktidega, mis korduvalt diskussioonidel üles kerkis, kuna sellega näidati, et rahval pole kohta kus elada.

Peapiiskop K. Veem tutvus rahvamõrva mõistega vastavate teoste kaudu ja kui ta oma teesi esitas, sai ta üldise aplausi peale nõukogude esindajate. Kokkuvõte sõnavõtust võeti ka konverentsi üldkokkuvõttesse inimõiguste osas. (Sõnavõtt on esitatud tervikuna samal leheküljel).

Peapiiskop K. Veem ütleb, et ta on selle tulemusega rahul.

Eesti probleem on plenaaristungi ette viidud rahvamõrva tasemele, mis ei seisne mitte ainult inimeste hukkamises, vaid igal viisil ühe rahva olemuse mahasurumises.

Tehes kokkuvõtet Kirikute Maailma-Nõukogu konverentsist, ütleb peapiiskop K. Veem, et nõukogu ei ole mitte vasakpoolne, kuid delegaadid hoiduvad kokkupõrkest N. Liiduga, ehkki viimast pole kunagi konverensi ajal nimetatud. Kui poleks seda suhtumist, lahkuksid venelased nõukogust ja sellega koos ka kõik ida-bloki kirikud, mida aga iga hinna eest tahetakse vältida, sest läbikäimistest on siiski suur kasu. Seda hinda tuleb maksta, viies probleemid ilma N. Liitu nimetamata üldisele alusele.

Nairobis, eelmisel konverentsil tekkis kokkupõrge, mis võinuks viia lõhenemiseni.

Kirikute Maailma-Nõukogu ei ole kommunistlik, kuigi selles on naiivseid kirikumehi.

See tingib suure diplomaatlikkuse.

Üldiselt oli äsjase konverentsi sisu väga tihe, pole varem sellist kogenud, hommikust hilisõhtuni käis töö, iseloomustab peapiiskop K. Veem möödunut.

Eesti vaimulikest olid kohal peapiiskop E. Hark ja Tallinna Jaani koguduse õpetaja Kuno Pajula. Viimane kuulub ka Kirikute Maailma Nõukogu keskkomiteesse, kes pidas oma esimese koosoleku pärast konverentsi.

Keskkomitee koosoleku ajal oli peapiiskop E. Harkil aega Vancouveri eesti kodude külastamiseks.

Peapiiskop K. Veem ütleb, et Kanada ajakirjandus tegi konverentside vahelisest erinevusest „ususõja". Tegelikult tahtis õp. T. Vaga, et konverentsi päevakorras oleks ka päevakorrapunkt tagakiusatute kirikute probleemide arutlemiseks.

Christian Solidarity International on Shveitsi grupp, kes on väga soliidne ja võeti ka Kirikute Maailma Nõukogu poolt vastu,

ning selle grupi tõttu on konverentsi lõppdokumendis märgitud usulist tagakiusamist.

Kuid fundamentalistid ei käitunud oma kolleegide vastu soliidselt.

Lõpuks arvab peapiiskop K. Veem, et Kirikute Maailma-Nõukogusse kuulumine on ikkagi kasulik ja temal on olnud võimalus juba mitmendat korda seal Eesti probleeme esile tuua.

Noored saabumas peoväljakule, Jõekääru staadionile, kus hämaruse tulekul algas valguspidu.

Foto: J. Säägi

EELK peapiiskop Konrad Veemi sõnavõtt Kirikute Maailma-Nõukogu 6. üldkoosoleku plenaaristungil 4. augustil 1983

Rahvamõrva kuritegu puudutati grupidiskussioonil ja plenaaristungil ning vihjati massimõrvadele Armeenias 1915—16 koos selle järeldustega tänapäeval.

Kirikute Maailma-Nõukogu internatsionaalsete asjade komitee raportidest 1972—82 ja taustainformatsioonist, mis selle probleemiga tegeleb, ma toon esile mõned punktid: „Rahvastel on maailmas teatud nimetus süstemaatilisile ja plaanitsetud hävitamistele valitsuste poolt, mis hõlmab kogu rahva sektori, mida nad arvatakse esindavat. See nimi on genotsiid". — „Hävitamine on süstemaatiline nii kaua, kui seda juhitakse selle sektori vastu elanikkonnas, kes on ideoloogiliselt selle rezhiimi vastu". — „Hävitamine on plaanitsetud nii kaua, kui rezhiim on loonud vajalikud juriidilised ja poliitilised alused selle poliitika tegelikuks teostamiseks". Rahvamõrva kuritegu oli defineeritud kui süstemaatiline ja kavatsuslik rahva väljajuurimine, totaalne või osaline etnilistel, rassilistel, usulistel või ideoloogilistel põhjustel.

Neutronpomm põhjustab paanikat ja kartust. Siiski on aastate 1940—1956 vahel Eesti rahvas kannatanud korduvalt ja analoogiliselt poliitiliste relvade tõttu, kui äkki respektiivselt 10.000 ja 40.000 inimest kadusid peaaegu üleöö nende kodudest. Kokku vähenes Eesti rahvastik viiendiku võrra. Sellele järgnes alaline slaavlaste sissetoomine Eesti ja Lätti industrialiseerimise ettekäändel. Eestlased ja lätlased on nüüd muutumas vähemusrahvaiks nende omal maal. Veelgi enam, nende rahvaste kultuuriline elu on allasurutud ja nende keel on paigutatud teisele kohale. Luteri kirikul oli Eestis 1937. a. 800.000 liiget ja 1981 ainult 60.742.

On veel teisigi kohti, mis on samasuguses ohus. Rahvusmõrva nähe nõuab suuremat tähelepanu Kirikute Maailma-Nõukogus.

N. Liidu lennukid Kanada kohal

Kas proovitakse NORAD'i valvsust?

OTTAWA — N. Liidu lennukid on kolmel korral rikkunud tänavu Kanada õhuruumi. Kanada sõjaväe esindaja kapten Vern Bennett ütles, et äsjased õhuruumi rikkumised on tõenäoliselt tehtud selleks, et näha kui valvel on North American Air Defence Command (NORAD). Viimane vahejuhtum oli 20. juulil, kui N. Liidu lennukit nähti 320 km laiuses õhukaitse identifitseerimise tsoonis Kanada idarannikul. Eelmised õhuruumi rikkumised olid juunis.

N. Liidu pommilennukid lendavad Põhja-Venemaalt tulles sageli Gröönimaa ja Islandi vahelt läbi, minnes mööda rannikut Kuubasse. Olevat vaevalt usutav, et venelased pommitajatega veaksid sõjamaterjali Kuubale; teiseltpoolt aga arvatakse, et nõukogude lennukitega siiski veetakse sõjavarustust Kariibi liitlasele.

Nüüd, kui õhuvaatlust tehakse satelliitide abil, polevat otsest vajadust kasutada selliseid lennukeid luureülesanneteks.

NORAD'i peakorteris North Bays usutakse, et venelased lihtsalt kontrollivad kanadalaste valvsust.

Kui kanadalased on kontrolltsooni tungija kindlaks teinud, see juhitakse tagasi merele.

Sosistamisi Eestis...

Kontrolli kõvendatakse — Õppeaineid viiakse üle vene keelele

Liiklemine Rootsi ja Eesti vahel on sel suvel olnud tunduvalt väiksem eelmiste suvedega võrreldes. Osalt on põhjuseks uus rezhiim Moskvas, mis on silmatorkavalt mõjunud eriti piirikontrolli tugevnemises ja ka kontrolli intensiivsemast rakendamisest kodanike üle. „Eestis on hakatud jälle sosistama," võttis kokku üks soomlane olukorra. Funktsionääre käib välismaal — Stokholmis liikus jälle KGB suhtlemisühing VEKSA esimees Ülo Koit ja mõned ametimehed — kuid välismaale pääsemise lubade saamise „nõelasilm" tundub olevat kitsam, samuti kui on vähenenud ka välismaal elavatele eestlastele sissesõidulubade andmine.

Kontroll Tallinna sadamas on eriti tugevaks muutunud väljasõitjate osas. Ja mitte üksi pagulaste puhul. Kaasmaalased on Tallinna tollis näinud sedagi, kui Moskvast Tallinna kaudu väljasõitnud Kanada kokimeeskonna asjad ja varustus on viimase peensuseni läbi otsitud („Ega palju ei puudunud, et nad oleksid hokikepid ka katki lõhkunud").

Kontroll on ka tugev raamatute suhtes, mis kodumaalt välja tuuakse.

Teose „Eesti maal" väljatoojailt (kingitus sugulastelt) oli nõutud tolli 20 rubla.

Raamat oli jäänud tolli.

Kodumaised sugulased ei julge oma autodel külalisi „Viru" hotelli juurde sõidutada. Need registreeritakse KGB poolt ja hiljem võib sekeldusi tulla, kuna nad on „sõidutanud välismaalasi".

Kontroll valuutaga hangeldamise üle on väga tugev, aga leidub alati valuutaostjaid.

Kurss selle juures on umbes kolm-neli korda soodsam valuuta müüjale kui ametlik kurss.

Valuutat ütlevad ostjad vajavat selleks, et valuutapoest toitu osta.

Toitlustamise alal on olukord pisut paranenud võrreldes talvega. Aga näiteks Saaremaal on eriti maal toidusaamine nii raske, et inimesed peavad Kuressaarde (praeguse nimega Kingissepa) sõitma, et saada toitu osta. Tavaliselt on ka seal toit otsas, kui tööd teinud inimene sinna kunagi õhtupoolikul või õhtul jõuab.

Haiglasse pääsemine on peagu võimalik ainult altkäemaksude abil.

Keegi peab hiljem haiglas käima patsienti toitmas, sest haigla polevat selleks, et inimesi toita.

Kui väljaspoolne toitja puudub, võib inimene haiglas nälga surra.

Lihakaupadest on viimasel ajal saada seakõrvu ja seajalgu, siga aga ise kaob kuhugi mujale. Esineb nähtusi, et ülesostjad altkäemaksu varal „riigi vorsti" (80 kopikat kilo) üles ostavad ja edasi müüvad 2—3 rubla kilolt.

Kuritegevus on pidevalt suurenenud, röövimised tänaval ja käekottide ärakiskumised naistelt on tavalised nähtused ka päeva ajal. Pidevalt esineb raskeid autoõnnetusi purjuspäisuse tagajärjel. Oleneb muidugi sellest, kes rooli taga või autos istub:

Tallinna kesklinnas sõitis hinnatavalt 120-kilomeetrilise kiirusega kihutav „valitsuse" auto peale naisele, kes sai surma.

Ametlikult teatati, et tänav olnud hiljutisest kastmisest märg ja libe. Pealtnägijad jutustavad, et kastmiseauto ilmus kohale pärast autoõnnetust . . .

Liiguvad kuulujutud, et sügisel hakatavat keskkoolide kõrgemates klassides õpetama ajalugu ja maateadust vene keeles.

Parlamendiliikme kandidaat põletati

LAGOS, Nigeeria — Üks poliitilise partei kandidaat põletati surnuks vihaste hääletajate poolt, kes süüdistasid valimise võltsimist. Valimisega seotud vägivallaaktsioonis sai surma veel 8 inimest ja 275 arreteerti. Parlamendikandidaat O. Siyanbola pandi põlema oma kodus, kus veel 18 maja maha põletati ja 67 inimest arreteeriti.

Eesmärk oli Rootsi

Kahe noormehe ebaõnnestunud kaaperdamiskatse

Nõukogude telegraafiagentuur TASS teatas juuli algüses, et „kriminaalsed elemendid" on püüdnud hõivata Moskvast Tallinna poole sõitvat lennukit. Kaaperdamine olevat nurjunud „reisijate otsustava vaheleastumise tõttu". Kuidas asjad tegelikult olid, kuuleb Eesti Päevaleht nüüd lähemalt „mitteametlike" kanalite kaudu.

Nagu selgub, teostasid kaaperdamiskatse kaks noormeest, kellest üks oli eestlane. Nende eesmärgiks oli pääseda Rootsi.

Üks meestest platseerus lennuki tualetti „pommiga",

kuna teine ähvardas meeskonda selle õhkimisega, kui kurssi ei võeta Rootsile.

Kapten väitnud, et kütteainet ei jätku üle Läänemere sõiduks, kõne alla võiks tulla Soome.

Sellega kaaperdajad nõustusid ja lennuk võttis tõepoolest kursi Soome lahele. Kui see aga maandus, piirati lennuk ümber hambuni relvastatud miilitsaväeosast —

selgus, et maandumine ei toimunud mitte Soome pinnal, vaid Viiburi lähedasel nõukogude sõjaväe lennuväljal . . .

Vahepeal oli aga üks lennukis reisijana sõitnud KGB mees saanud kätte oma revolvri ja tulistas tualetti, kus peituv „pommimees" sai surma.

Nagu hiljem selgus, ei olnud hõivajatel üldse mingit pommi — nad olid bluffinud.

Kõik reisijad võeti nüüd pikale ülekuulamisele enne kui nad sihtkohta Tallinna toimetati (EPL/K).

Ilmutatud mehisuse eest

Ilmutatud mehisuse ja oskusliku tegutsemise eest lennuki hõivamise ärahoidmisel autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium 1983. aasta 2. augustil seadlusega NSV Liidu ordenite ja medalitega tsiviillennunduse lennuki TU-134 meeskonnaliikmeid ja reisijaid.

Seadlus avaldatakse „NSV Liidu Ülemnõukogu Teatajas", kirjutab hõivamise kohta „Rahva Hääl", mis on ka ainsaks informatsiooniks, et sellesarnane üritus üldse toimus.

SKAUTMALEV TÄNAB EESTI ÜHISKONDA KAASABI EEST ESINDUSÜKSUSE SAATMISEL MAAILMA-JAMBOREELE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Stokholmi eesti noorte ansambel esinemas kirikujuubelil Jakobi kiriku altari ees. Pildil vasakult Martin Krooni, Tiina-Mari Randviir, Ingela Ader ja Rein Aksberg. Foto: H. Trummer

Kommentaar

Kajakas

Richard Bachi lugu kajakas Jonathan Livingstonist ega Anton Tshehhovi maailmakuulus klassik „Kajakas" ei pääse lähedale sellele nimetule kajakale, kes Toronto palliväljakul surma sai ning sellega internatsionaalse intsitendi tekitas ja ülemaailmse tähelepanu osaliseks sai, mis Toronto linnale muigega vaadeldava maine andis.

Ameerika pallimängija soojendas end mängu eel väljakul ja heitis ühe palli väljakul oleva kajaka suunas. See tabas ja sellega pääses valla loomaarmastajate hädakisa „kriminaalse akti sooritaja vastu". Peale mängu vangistas kohal olnud konstaabel sportlase, asetas käed raudu ja viis politseijaoskonda, kus ta alles pärast keskkööd kautsjoni vastu vabastati, kuid tal tuli hiljem kohtus oma teo eest vastust anda. .....

Torontos on kajakate ülerahvastamine; mitte üksi järveäärsed rannad, vaid ka linnasisesed pargid on olnud sageli lindusid nii täis, et nad on reostanud maapinna ja muudavad pargid üldsusele kasutamiskõlbmatuiks. Ka pallimängudel on kajakad sageli lennanud löödud pallidele järele, eriti kui need kaugemale ja kõrgemale lendavad.

Silmapilguga pärast kajaka tabamist tekkis rahvusvaheline konflikt. Kohal olnud pealtvaatajad jagunesid kaheks leeriks: loomaarmastajad nõudsid „kriminaalse kurjategija" karistamist, teised tegid kogu sündmuse naeruväärseks.

Loomakaitseühing tellis ambulantsi ja viis surnud kajaka üle 100 km kaugusele Guelphi loomahaiglasse, kus selle lahkamine võttis kaks päeva, nagu poleks küllalt selge surmajuhtum, kuigi mitukümmend tuhat pealtvaatajat olid tunnistajaiks. Siis hakkas ometi hääli kostma, et selline tseremoonia surnud kajakaga on läinud kalliks maksumaksjaile ja nõuti loomulikku mõistust asjale vaatamiseks.

Pärast seda, kui Põhja-Ameerika ajalehed olid lehekülgede viisi sellest esilehekülgedel kirjutanud, leiti Torontos, et õigus oleks asi lõpetada. Metropolitan Toronto linnapea vabandas oma külaskäigu puhul USA-s „süüdlase" ees, kes on üks parimaid USA pesapallimängijaid, talle osaks saanud kohtlemise pärast ja asi lõpetati. Nimelt oli USA-s hääli, mis nõudsid, et tulevikus tullakse Torontosse võistlema vaid siis, kui hoitakse kajakad mänguväljalt eemal. Sellist majanduslikku kahju, mis pallimängude ärajäämine Torontole võiks tuua, ei võidud lubada.

Küll julges üks linnanõunik märkida, et kajakad on linnale saanud tõesti nuhtluseks, kes on süüdi ka järveäärsete vete reostamises, mispärast tuleks midagi selle vältimiseks teha. .....

Mis sai surnud kajakast, on jäänud selgusetuks. Esialgsed plaanid olid sellele suurte „matuste" korraldamiseks, aga vist hakkas kogu asi ka neile natuke naeruväärsena tunduma ja otsustati parem vaikida.

Võibolla kirjutab mõni kirjanik ka sellele nimetuks jäänud kajakale teda unustamatuks jätva suurteose, kellele langes osaks au saada surma ühe praeguse parima USA pesapallimängija heite läbi.

HA

Kanada katseteväljana

Sügisel Albertas katsetamisele puudealust kasvu ja rohtu. Katsed tuleva ameeriklaste tiibraketi vastu tehti põhjusel, et mõned pund New Brunswickis olid sarnased Vietnami puudega.

Kuuludes NATO'sse on üldine põhimõte katsete ja manöövrite pidamiseks Kanadas sel alusel, et Kanadal enesel ei tule selle eest midagi maksta, väljaarvatud Kanadale kuuluv osa. Inglased ja läänesakslased tulevad igal aastal Albertase ja Manitobasse tanki- ja jalaväemanöövreile, mida on raske teha nende tihedalt asustatud maades. Mõlemad võtavad osa ka ultra-madallennuharjutusist Kanada baasist Goose Bay's. Ka kasutab USA laevastik Kanada Nanoose torpeedode tulistamise harjutusala. Nende kõrval on veel väiksemaid ühiseid treeninguprogramme.

Siiani on hoitud ära ainult katsed ühe relvaliigiga — tuumarelvadega. Kanada on praegu peaaegu tuumarelvade vaba, väljaarvatud osa USA poolt omatavaist ja kontrollitavaist Genie-rakettidest, millega kavatsetakse varustada Kanada Voodoo-lennukid, kui Põhja-Ameerikat rünnatakse õhust.

Siiski, niipea kui viimased neli Kanada uut McDonnell Douglas CF-18 Hornet lennueskaadrit võetakse kasutusele 1988, need varustatakse Sparrow radariga juhitavate rakettidega, mil on konventsionaalsed laengud ja lühiulatusega infrapunase juhiseadeldisega Sidewinders raketid. Siis viib USA oma tuumaraketid tagasi.

Kanadas algasid katsed I maailmasõja ajal. Inglise lendurid harjutasid Kanadas ja õppeklassid olid Torontos ja Ontario järve kaldail. Neid koole kontrollisid inglise õhujõud.

Ajalugu kordus II maailmasõja ajal, aga palju suuremais mõõtudes. Siinses Briti Maailmariigi Õhujõudude treeningkoolis said väljaõppe 131.553 õhujõu sõdurit, nende hulgas 50000 pilooti. Kanadas treeningu saanute osa oli nii suur, et USA president F. D. Roosevelt nimetas Kanadat „demokraatia lennuväljaks".

Seda koostöövormi on jätkatud ja praegune tiibrakettide katsetamine on osa Kanada kauaaegsest poliitikast oma liitlas-kohustuste täitmisel, võimaldades oma suurtel avarustel teha vajalikke katseid, pealegi kui tiibraketi katse on ilma tuumalaenguta. See on osa Kanada kaitsesüsteemist ja tagatiseks, et elanikud võiksid rahus elada, ka need, kes oma meeleolu väljendavad tänavademonstratsioonidega.

HA

MIS ON KGB?

Ajalooline ülevaade vene julgeolekuteenistusest minevikus ja olevikus

Tuntud soome ajaloouurija Osmo Jussila avaldas soome ajakirja „Kanava" viimases numbris 3/83 artikli pealkirjaga „Mis on KGB?". Artiklis vaadeldakse Nõukogude Liidu julgeolekuteenistuse olevikku ja analüüsitakse selle ajalugu ning erinevusi ja sarnasusi lääneriikide julgeolekuteenistustega. Edastame järgnevas artikli lühendatult.

2.

Keisri valvav silm

Niihästi keisri-Venemaal oli, kui Nõukogude Venemaal on oma „salajane politsei" millest osa kasutab mundrit, ka tänavatel ja avalikel kohtadel liikudes. Selles kristalliseerubki õieti selle politseiorganisatsiooni paradoks: see on salajane, avalik politsei. Tuleb siiski tähele panna, et alguses polnud teda kavandatud salajaseks, kuid selline tast sai.

Kindral Kutuzov kurtis 1841. aastal, kui III osakond polnud töötanud veel kümmet aastakt: „Meil on sandarmeeria, mitte aga salajane politsei, kes peaks kõik kuulma ja nägema, olles ise nähtamatu ja kuuldamatu."

Kindral püüdis leida seletust asjaolule, miks Vene ühiskonna armetut olukorda oli keisri eest salatud, ning jõudis siis sellisele lõpptulemusele. Sandarmeeria mudel oli võetud Prantsusmaalt, kuid Kutuzovi arvates nii õnnetúlt muudetuna, et Venemaal salajased agendid olid allutatud sandarmitele ja mitte salajasele politseile, mis oleks sandarmitest kõrgemal. — Hiljem, pärast 1880. aastat tuli ka Venemaale otse Ohranale alluvaid salajasi agente, kuid suurem osa allus ka pärast seda sandarmitele.

Kuid keiser Nikolai I eesmärgiks polnudki asutada salajast politseid, vaid luua vahend, mis viiks keisri õiguse otse rahvale mööda korrumpeerunud bürokraatiast. Sandarmid pidi olema „õilsad patrioodid", keisri isiklikud esindajad, tema valvav silm. Nii oleks sandarmeeria elanikkonnale õnnistuseks ja toetuks korralike kodanike laiale poolehoiule.

Sandarmeeria juhtkonda püüti värvata parimad ohvitserid ja kindralid, kes olid juba sõjaväelastena tõestanud oma võimeid. Uhke sandarmikolonel või kindral oma uhkes, taevasinises mundris saaks äratada imetlust ja usaldust, just nagu oleks keiser isiklikult kohal.

On olemas märke sellest, et elanikkond vähemalt alguses suhtus sandarmite vastu oodatud kombel. Asutus ise muidugi väitis, et asi oli nii ja keiser kriipsutas heameelega alla need lõigud aruannetes.

Konstruktiivne roll ja elanikkonna poolehoid

Neid samu omadusi, konstruktiivset rolli ja elanikkonna poolehoidu on rõhutatud ka pärast aastat 1917 tshekistide ja nende asutuste puhul. Ka Tsheka oli poolavalik, samuti on seda KGB. Ka tema ohvitseridel on uhked mundsid, sõjaväelaste üksused peavad paraade, asutus korraldab igasuguseid kokkutulekuid ja pidulikke koosolekuid, millest ajalehed laialdaselt kirjutavad ning kus peetud kõnesid avaldatakse (näiteks on avaldatud kõnesid, mida Andropov on pidanud KGB ülemana). KGB kirjastab ka oma ajakirju ja raamatuid. Tal on omad komsomoliallorganisatsioonid ning oma aumarss, V. Muradeli Mihail Versini sõnadele komponeeritud „Mars dzherzhintsev" (Dzherzhinsklaste marss).

Kui sandarmid pidid Nikolai ajastul olema „õilsad patrioodid", siis peetakse tshekistide omadusteks — Andropovi järgi — järgmiseid omadusi: tshekist on „kirglik revolutsionäär, inimene, kel on kristlane südametunnistus ja piiritu isiklik mehisus; ta on kõikumatu võitluses vanelase vastu, külmavereline kohustuste nimel ning humaanne, valmis ohverdama ennast rahva asja eest, millele ta on pühendanud oma elu". Felix Dzherzhinski järgi võis tshekistiks saada ainult inimene, kel on külm pea, põlev süda ja puhtad käed". Tshekist pidi olema „puhastest puhtaim, nagu kristall, läbipaistev".

Kuna tshekistid olid partei sõdurid, kes teostasid partei tahet, pidi nende koolitus olema samuti laiahaardeline, mitte piirduma ainult politsei- või konspiratiivse väljaõppega. Väljaõpe pdi hõlmama marksistlik-leninistliku teooria ning terve inimliku kultuuri võimalikult ulatuslikult.

Tshekist pidi niisamuti nagu sandarmgi hoolitsema tiheda kontakti eest rahvaga, või Andropovi sõnadega: „Sellises ühenduses rahvaga on alati olnud NSV Liidu riikliku julgeolekuteenistuse jõu allikas, mis on teinud sellest peajagu pikema ükskõik millisest kodanlikust luure- või vastuluureorganist".

Andropov võiski KGB 60. aastapäeva pidustustel aastal 1977 praalida — just nagu seda tegid sandarmid oma aruannetes — et rahvas on suhtunud positiivselt ja aidanud: „Alati kui revolutsiooni vaenlased on rünnanud, on tshekistide juurde tulnud töölisi ja talupoegi, intelligentsi ja parimaid esindajaid neid aitama... Nii oli Tsheka algaegadel, nii on ka praegu".

On tõsi, et mingisugune tshekistikultus on loodud ja ka tekkinud. Felix Dzherzhinski on kultuse ülim objekt. Temale on püstitatud ausambaid, neist silmapaistvaim Lubjanka ees Dzherzhinski väljakul, biograafiaid on kirjutatud ja kõnesid avaldatud. Putkades müüakse tema pildiga rinnamärke jne. Hiljuti avatud MVD (siseministeeriumi) muuseumis on suur skulptuur, „esimesed tshekistid", kus „raudne Felix" oma abistajatega marsib kindlate sammudega püstipäi uutele ülesannetele. Tshekistide sangaritegudest Teise maailmasõja ajal vändatud film „Kilp ja mõõk" jookseb pidevalt kinodes ja televisioonis.

Kuid praktikas ei lähenenud GPU ja NKVD ohvitserid niigi palju rahvale kui uuele „kõrgemale seisusele". Neilt oodati seltskonnaelu kommete väljaõppimist. Nad abiellusid ilusate, kodanlike perekondade tütardega. Nii meenutabki see kolmekümnendate aastate pilt elusalt seda pilti, mille joonistas sandarmikolonel Stogov oma mälestustes 1830-ndate aastate Simbirskist:

„Ma tantsisin võimukate leedidega ning mängisin nendega bostonit... Kohe, alates esimesest õhtust ütlesid nemad, et ma olin väga meeldiv isik, kuigi taevasinises mundris."

Majanduslik-ühiskondlik roll

KGB pole ainult vaenlase hävitaja, vaenlase diversioonide paljastaja. Tal on ka „loov, konstruktiivne ülesanne". Kõneldes Kremli kongressipalees 1967. aastal meenutas Andropov Tsheka ja GPU tegevust rahvamajanduse väljaehitamisel ja sotsiaalsete küsimuste lahendamisel. Tshekistid olevat aktiivselt osalenud näljahäda tõrjumises, transpordi restaureerimises, nad olid võidelnud tüüfuse vastu, lahendanud kütusekriisi ning tõstnud töö efektiivsust.

„Unustamatuks leheküljeks" Tsheka ajaloos nimetas Andropov hulkuvate laste probleemi lahendamist. Selle töö eest saigi Dzherzhinski hiljem „humanisti" nimetuse. Kodutuid, isata ja emata lapsi oli pärast kodusõda umbes 5 miljonit ja nad olid tõepoolest suur probleem, peaaegu et hädaoht. Dzherzhinski eestvõttel paigutati lapsed erilistesse töökollektiividesse ja kolooniatesse. Peamine motiiv oli takistada kontrrevolutsiooni, millele need kodutud lapsed olid vastuvõtlik taimelava. Kuigi Aleksander Solzhenitsõn on kirjeldanud seda Tsheka „humanismi" väga teist moodi, „lapsed Gulagis", lubas Andropov oma kõnes jätkata „kommunistliku humanismi" liini, kuigi teistes oludes ja teiste meetmetega.

Dzherzhinski ajastul kasutatigi Tshekat ja OGPU-d väga laias ulatuses rahvamajanduse eri harudes. Dzherzhinski ise oli samal ajal nii „transpordiministriks" (aastail 1921—24), Tsheka ülemaks, kui ka Rahvamajanduse nõukogu esimeheks kuni oma surmani 1926. aastal. Tema peamine mure oli — nagu see paistab Andropovilgi olevat — töö efektiivsuse tõstmine. „Kui me ei suuda tõsta töö efektiivsust, ei sudua me säilida töörahva nõukogude riigina", nentis Dzherzhinski. Andropov jälle kõneles töö efektiivsuse tõstmise tähtsusest mh. augustis 1978 Petroskois, andes oma endisele kodulinnale üle Tööpunalipu ordeni.

Dzherzhinski võitles tarmukalt sündikalismi vastu ja töödistsipliini tugevdamise eest. Esialgu taastaski ta distsipliini ja korra kaoses olnud raudteedel, pärast tööstuses.

(Järgneb)

New York saab mereväebaasi

N. Y. Staten Islandi linnaosas luuakse mereväebaas sõjalaevastiku põhja-ida eskaadri jaoks. Uuele baasile ehitatakse spetsiaalseadmed Staten Islandi Stapletoni külakese juures, Brooklyni vastas. Eskaadri lipulaevaks on loodavas baasis lennukitekandja „Iwo", missugune laev ehitatud 1940, vette lastud ja rivvi arvatud 1943. Laev on praegu remondis Mississippis. Ta veeväljasurve on 58.000 tonni, pikkus 900 jalga (ca 300 meetrit).

Kokku on uue baasi eskaadris seitse laeva, nende seas üks raskeristleja, kolm miiniristlejat, neist kaks aatomienergiaga töötavat, ja kaks kergeristlejat. Baasi meeskond on 3600 inimest.

N. Yorgi linnale annab see aastas 500 milj. dollarit. Baasis saavad tööd 400 eraisikut. Ehitustöödel saavad tööd 2000, kelledele lisandub veel 1500 töötajat laevade paranduste, jne. alal.

Eesti luulet rootsi keeles

Marie Underi sajanda sünnipäeva puhul ilmus Stokholmis Välis-Eesti ja EMP kirjastusel rootsikeelne valimik kaheteistkümne eesti naisluuletaja loomingust pealkirjaga „Vara sånger fick vi med oss" (meie laulud saime kaasa). Valiku on koostanud ja esitatud luuletused rootsi keelde tõlkinud Silvia Airik-Priuhka, raamatu illustreerinud Ada Otema ja Marika Wärnfeldt, biograafilised andmed esitanud Maia Mathiesen. Valimikule on kirjutanud eessõna rootsi juhtiv poeet Bo Setterlind.

Teoses on esitatud näiteid järgmiste eesti poetesside loomingust: Lydia Koidula, Anna Haava, Marie Under, Marie Heiberg, Betti Alver, Ada Otema, Salme Ekbaum, Liidia Tuulse, Kersti Merilaas, Salme Raatma, Karin Saarsen ja Ilona Laaman.

Peale luuletuste tõlkekvaliteedi on ka rõhku asetatud raamatu väärikale välimusele.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

20. ja 21. augustil
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

27. ja 28. augustil
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

Peapiiskopi karjasereis

Peapiiskop K. Veem Austraalias ja Põhja-Ameerikas

Peapiiskop K. Veem jõudis möödunud nädalalõpul oma maailmareisiga Torontosse. See algas juuni teisel poolel Austraaliaga ja on kestnud vahepeatustega Los Angeleses ja San Franciscos ning 6. Kirikute Maailma Nõukogu konverentsil Vancouveris ja lõpeb Torontoga, mispärel on ettenähtud sõit Stokholmi, millega maailmale on ring ümber tehtud. Peapiiskop märgib oma lühiülevaates „Vaba Eestlasele", et selline reis eesti kogudustesse on väga tähtis ja kirikuelu ergutav.

Austraalias algas ringreis Sydneys ja Thirlmeres. Soojast suvisest Euroopast Austraaliasse jõudes olid seal vilud Austraalia talvepäevad, mistõttu elamud ja kirikud jahedad. See oli nii juba Sydneys, veelgi jahedam Melbourne'is. Aga päeval oli täiesti mõistlik temperatuur. Kuid selle välise jahedu se korvas väga elav osavõtt ja Austraalia eestlaste südamesoojus.

Austraalia eestlased olid eriti tänulikud külaskäigu puhul. Nad tunnevad, et on nagu muust maailmast eraldatud.

Sealne eesti ühiskond on homogeenne, kuigi eestlaste üldarv on 6000.

Nad on ehitanud väga kaunid Eesti Majad, eriti Adelaides, kuna Sydneys oli ruumipuudus lahendatud juurdeehitusega.

Peapiiskop K. Veem ütleb, et ta tahtis sealsele kiriklikule olukorrale oma külaskäiguga anda uut hoogu. Eriti oluliseks pidas ta asjaolu, et me ise teaksime kus me oleme. Eesti kirikut on seni väärt tutvustatud ja kuni siiani on maksma jäänud C. R. Jakobsoni 1870. a. avaldatud vaade, et luteri kirik on tagurlik sakslaste kirik. Tegelikult on asi hoopis teine.

Eesti õpetajate esimene põlvkond on loonud uue kirikutüübi: vaba rahvakiriku. Seda pole enne ajaloos ega enne Eesti vabariiki olnud.

Villem Reiman kujundas selle ja koostas põhikoodeksi. 1917. a. esimesel kirikukongressil otsustati senine feodalistlik kirik muuta vabaks rahvakirikuks,

kus kirikusse kuulumine on kõigile vaba, ka kirik pidi välismõjust vaba olema.

Saksamaa osariikide kirikuis toimus see protsess 1925. aastal. Skandinaavias on kirik enamvähem veel praegugi riigiga seotud. Rootsis võeti usuvabaduse seadus vastu 1952. a. See näitab, et oleme eesrindlik kirik, millest aga laialdaselt ei räägita.

Teine asi on õpetajate puudumine sageli kogudustes. Tuleb minna sinna, kust V. Reiman rahvakiriku idee võttis — ta tegi seda vennastekogudusest,

mille sisekord nägi ette, et kõik võisid otsustada tegevuse üle ja ameteist osa võtta.

Ka praeguse vaba eesti kiriku juured on vennastekoguduses. Seal olid tegevuses võhikjutlustajad vastavalt nende andele ja suutmisele. Peapiiskop K. Veem ütleb, et ta on seda teoloogiliselt ühendanud Martin Lutheri üldise kristlaskonnaga, kus iga ristiinimene on preester, millega ta püüdis väita, et kirikuõpetaja pole A ega O, samuti ka koguduse usuliselt ärksamad.

Seal kus on õpetajate kriis, ei tohi jumalateenistused seisma jääda. Nagu omaaegsed köstrid pidasid jumalateenistusi, nii peab ka nüüd koguduse elu edasi minema;

esile astugu usuliselt elavad isikud, pidades ise jutlusi või lugedes neid mõnest jutluseraamatust.

Austraalias õnnistas peapiiskop ametisse Melbourne'i Pauluse koguduse uue õpetaja Aleksander Hanssoni, kes usuteaduse kursuse lõpetas Lõuna-Austraalia luteri kiriku Immanueli-nimelises seminaris ja ordineeriti vaimulikuks aasta tagasi. Usuteadusliku Instituudi õpilane Ülo Saar andis peapiiskopile oma viimased eksamid ja läheb prooviaastale. Väga intensiivselt õpib usuteadust teine instituudi õpilane Lüdig.

Austraalias kingiti peapiiskopile Sydney eestlaskonna poolt Erna ja Hans Mihkelsoni annetatud E. V. presidendi Konstatin Pätsi kuld mälestusmedal, millega tähistati K. Pätsi ametisse astumist. Selle ühel küljel on presidendi reljeef ja teisel tekst ametivandest:

„... mina tõotan olla rahva poolt loodud demokraatlikkude asutuste toeks ja abiks" 24. aprillil 1938.

Peapiiskop K. Veem ütleb, et see on talle eriti kallis kink, mille tekst on tema ametiülesandele lähedane.

Rääkides sõidust ütleb ta, et see oli tal teistkordne Austraaliasse ja seekord sõitis koos abikaasaga.

Peapiiskop K. Veem abikaasaga Vancouveri lennuväljale saabununa.

See oli tulnud suureks kasuks. Kui peapiiskop jääb inimestega teatud distantsi kaugusele, siis abikaasa murdis kõik formaalsused ja jõuti inimestele lähedale. Ta ütleb veelgi, et nende eest taheti armastusega korraldatud vastuvõttudel otse ülevoolava lahkusega hoolitseda.

Nii kuluski mõnepäevane puhkus Tahiitis ja siis olid Los Angeleses, millest pikema kirjelduse avaldasime oma ajalehe eelmises numbris.

Pärast vahepeatust San Franciscos, kus ta peatus õp. Lippingu pool, toimus jumalateenistus ja kõne sellele järgneva koosviibimisega,

jätkus sõit Vancouverisse eesolevale 18-päevasele Kirikute Maailma Nõukogu konverentsile

(Konverentsi osa avaldame eriartiklina).

Vancouveris võttis ta konverentsi kõrval osa Vancouveri eesti koguduse jumalateenistusest, õnnistas lippe ja pidas peale jumalateenistust ettekande „Meie Kodu" aulas. Sama ettekande oli ta ka pidanud Austraalias ja mujal sellele järgneva arutlusega.

Ka Vancouveris võeti teda väga hästi vastu R. Olljumi kodus, kuid ta külastas jõudumööda ka teisi kodusid,

kuigi huvi konverentsi töö vastu ja osalistumine pleenaaristungil nõudsid aega.

Peapiiskop K. Veem ütleb, et tänu lahkunud Toivo Laanemäe algatusele 1973, kes tegi esimesena annetuse piiskopi reisikulude fondi, nn. karjasefondi, on aastate jooksul tehtud annetusi, mille abil on võimaldunud koguduste külastamine väljaspool kiriku korralist eelarvet. Austraalias avaldati peakarjasele soovi, et ta tihedamini neile külla tuleks ja määrati isegi tähtajaks aasta 1987.

Ka Torontos oli tal mitmesuguseid kokkupuuteid kirikutöö alal.

MEIE NOORED

Kristiina Sylvia Traagel, Liisa ja Harri tütar tähistas 28. juulil oma esimest sünnipäeva.

Teadaanne

Cantate Domino erakorraline proov esmaspäeval, 29. aug. 1983 kell 7 õ. kiriku saalis. Esinemine CNE kolmapäeval, 31. aug. õhtul.

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi teadaanded

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi liikmete vaheline laskevõistlus haavlipüssist korraldatakse laupäeval, 27. augustil, algusega kell 10 hommikul Läti Jahiklubi „Berzaine" laskerajal. Võistlus toimub rändkarikale ja seltsi poolt väljapandud auhindadele. Laskemoona on saadaval kohapeal. Palume kõikide laskehuviliste osavõttu.

* * *

Seltsi 1983 a. sügisena kalapüügivõistlus korraldatakse pühapäeval, 28. augustil s.a. Simcoe järve Royal Beach'i vetel. Kogunemine kell 7.00 e.l. Park Motelli restorani vastas oleval Texaco bensiinijaama parkimise platsil. Võistluse algus kell 8.00 e.l. Lähemat informatsiooni võistluse korra kohta antakse kogunemise kohal.

Juhatus

Kala ja jahimeeste loteriivõidud

Kala ja Jahimeeste O.F.A.H. loteriipiletite numbrid, mis võitsid viimasel loosimisel:

150606, 001788, 301550, 102324, 122651, 271205, 007142, 017986, 343522, 180427, 273440, 341579, 269240, 385754, 386686, 315741, 375485, 091021, 170079, 007723, 333238, 311625, 129445, 114093, 155130, 190691, 059479, 145171, 033543, 310583, 053459, 026004, 008323, 241530, 363700, 261347, 155124, 179245, 177729, 282612.

Indrek Järve misjonitööl Argentiinas

Kahekuisel misjonitööl Argentiinas viibis Torontost koos grupi kanadalastega Indrek Järve, näidates filmi Jeesusest hispaania keeles mitmes Argentiina linnas ja luues kontakte kohalike usklikega.

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

ESTO-84

Välissuhete sektsiooni tööst

ESTO-84 Välissuhete sektsiooni juhataja Kaius Meipoom teatab, et tal on korda läinud juurde saada tublisid kaastöölisi ja komplekteerida kaks uut toimkonda.

Nagu nimi viitab, on Välissuhete sektsiooni ülesandeks tegeleda omavalitsuse-, provintsi- ja föderaalvalitsusega, võõraste külaliste vastuvõtt ja võõrkeelne informatsioon ajalehtedele, T.V-le ja raadiole.

Esimesed poolteist aastat juhatas Välissuhete sektsiooni ESTO-84 abiesimees Enn Kiilaspea. Peale tema muude tööülesannete survel juhatusest lahkumist, valiti abiesimeheks välissuhete alal Kaius Meipoom, kes oli varemini selle sektsiooni nõuandjaks.

Toetuste hankimise toimkond on töötanud juba pikemat aega, eriti luuest kontakte föderaal-, provintsi- ja linnavalitsusega. Langeb ju ESTO-84 korraldamine Toronto linna 150. a. ja Ontario provintsi 200. aastapäeva tähistamise ajale. Toimkonda kuuluvad Enn Kiilaspea, Feliks Koop, Kaius Meipoom, Toomas Metsala ja Ruho Paluoja.

Välissuhete sektsiooni kuuluvad veel Vello Hubel kunstilise koordinaatorina, Sini-must-valge 100. a. juubelitoimkond Udo Petersoo juhatusel, rongkäigu toimkond August Jursi juhatusel ja Jaak Järve fototeeninduse alal. Helle Paluoja on sektsiooni sekretäriks.

Uuteks toimkondadeks on:

Esiteks, VÄLISSUHETE TOIMKOND, mis on jagatud kolme osakonda:

I üldinformatsioon — see osakond otsib kontakti ja annab ESTO-84 informatsiooni välisajakirjandusele, televisioonile ja raadiole. Koordineerijaks on Ene Christina Luik, osakonna liikmed Liis Teedla, Triina Mölder, Taimi Voksep, Linda Lõhmus, Helge Kurm, Kersti Lepik, Mart Lepik, Viivi Pruuli ja Mari Ann Tammark; nõuandjateks on Karen Caue ja Kadi Kaljuste.

II reklaam — see osakond koostab reklaam-voldiku, plakatid, sildid, loosungid ja muu üldreklaami. Koordineerijaks on Ene Neps Swallow, liikmed on Kristi Neps, Milvi Salurand, Ingrid Piil, Kadi Madrus, Maret Kapp, Andres Gutman, Heino Mäeots ja Mai Liiv.

III „ESTO Card" — see osakond hangib ESTO-84 üldpileti ostjaile hinnasoodustusi Toronto äridelt ning korraldab äride dekoreerimist ESTO märgiga. Koordineerijaks on Elle Rosenberg, liikmeteks Peeter Tammark, Tiit Telmet, Taimi Kapsi ja Inga Eichenbaum. Selle osakonna tööülesanded on suured ning liikmeskonda soovitakse suurendada.

Teiseks uueks toimkonnaks on **avatseremoonia ja väliskülaliste toimkond.** Selle ülesandeks on avatseremoonia eeltööd Ontario Place'is ja väliskülaliste ja meedia vastuvõtt kõikidel ESTO-84 üritustel ja nendele informatsiooni vahendamine Eesti, eestlaste ja ESTO kohta. Koordineerijaks on Ruho Paluoja, liikmed on Peeter Kopvillem, Linda Pint, Eva Varangu, Triina Mölder ja Tiina Timusk. Osaajalist abi on lubanud Guido Laikve ja Oscar Müllerbeck. Erinõunikuks on Kadi Kaljuste ja Karen Caue.

Kaius Meipoom nendib veel, et huvi välissuhete sektsiooni tööst osavõtuks oli väga suur. Keeldumisi ei olnud, ning mitmed pakkusid küsimata oma abi kuuldes välissuhete toimkonna tegevusest. Kõik organid on asunud puhkustest hoolimata innukalt tööle.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
Odavad laenud kaasmaalastele
Informatsiooniks helistada: 465-4659

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori läheda!)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: **674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2005,** kell 3—5 p.l.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+ $39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

Nr. 61

Lugupeetud ja armast klubiliiget

KAALEP OTS'a

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Väsimatut Eesti Maja abilist

ARNOLD KARU

mälestab leinas

A/S EESTI MAJA

Lugupeetud ja armast klubiliiget

KAALEP OTS'a

mälestab

EESTI PENSIONÄRIDE BRIDZHIKLUBI TORONTOS

Armast sõpra

ARNOLD KARU

mälestavad leinas

ELMAR PINTSON abikaasaga
BERNARD KASENURM abikaasaga
HUGO TÄMMO
HANS PANGSEPP
ARNO JOHANSON

Aarne Vahtra (keskel) vestleb oma Stokholmis peetud graafikanäitusel Ville Topsiga (vasakul) ja noore kunstniku Mart Kikerpuuga. A. Vahtra on üheks lektoriks tuleval nädalal algavas MÜ-s.

Surma läbi lahkunud Eesti Maja juhatuseliiget

KAALEP OTS'a

mälestab leinas

A/S EESTI MAJA

Kauaaegset head sõpra

ARNOLD KARU

mälestab kurbuses

PAUL KURRE abikaasaga

Armast

KAALEP OTS'a

mälestavad leinas

LYDIA ja HENNO JÕGEVA

Kauaaegset sõpra

KAALEP OTS'a

mälestavad leinas

HERMAN ja JUTA KIRST
USA perekonnaga
KRISTINA abikaasaga

Kauaaegset head sõpra

KAALEP OTS'a

mälestavad

LISANNE
ENN ja MARGARIDA
IRJE-ANN, PIILU ja KALLE

Armast koolivenda ja sõpra

KAALEP OTS'a

mälestab

HERMANN REIART abikaasaga

Surma läbi lahkunud armast kauaaegset sõpra

KAALEP OTS'a

mälestavad leinas

OLGA, JULIUS ja JUTA
HILDA ja MIHKEL
SIRJE ja SANDOR

Ootamatult lahkunud armast

KAALEP OTS'a

mälestavad leinas

TIINA ja ALEKS TAMM

Kallist sõpra

KAALEP OTS'a

mälestavad

A. KAPP perekonnaga
Ä. KÄÄRID perekonnaga
A. REINSOO perekonnaga
P. NIIT
H. VAMMUS

Armast sõpra

VALTER RAUDSEPP'a

mälestavad

MAI-LIIS ja VIKTOR VIRAK

Miks nad vangistati

Viimaste vabadusvõitlejate arreteerimiste, kohtuprotsesside ja vangistamiste kohta on saabunud kodumaalt üksikasjalikke, kuigi katkendlikke andmeid. Jälgige neid ning värskendage oma teadmisi selles, millises põrgulikus olukorras võideldakse kodumaal rahva ja üksikisiku õiguste eest.

Dr. Johannes Hint, ehitus- ja tehnoloogia büroo „Desintigraator" asjaajaja direktor vahistati Tallinnas. Teda süüdistatakse riigivaranduse kõrvaldamises ja altkäemaksu maksmises. Karistuseks võib olla surmanuhtlus. Läbiotsimisel tema korteris konfiskeeriti mitmesugust keelatud kirjandust ja samizdat kirjutisi, mida dr. Hint tunnistas oma kirjutatuiks. Seda kuritegu kohus hakkab uurima eraldi. Riigivaranduse kõrvaldamist ja altkäemaksu maksmist dr. Hint kategooriliselt eitab. Teda süüdistatakse kadeduse ja intriigide pärast. Johannes Hint on sündinud Saaremaal 1914. a. Omandas dr. kraadi 1963. a. ja sai Lenini auhinna uurimuste eesti ehitus-tehnoloogia alal. Koos Hintiga arreteeriti 9 temale alluvat „Desintegraator" teenistujat. Kohtuprotsess lavastatakse eeloleval sügisel.

7 õpilast Kallaste kommertskoolist karistati sini-must-valge lipu heiskamise pärast, kui ühiskondliku korra vastased huligaanid.

Nendest Andres Karule määrati karistuseks 2 ja pool aastat ja Raul Künnisele 2 aastat sunnitööd.

Teistele kaasaaitajatele määrati rahatrahv. Andres Karu saadeti karistust kandma Viljandi maakonna noorte kurjategijate kolooniasse, Paistu külanõukogu juures. Raul Künnis kannab karistust Tallinna töölaagris Tisleri tänaval.

3 õpilast Tallinna Ehitus-Tehnika koolist karistati Nõukogude lipu mahkiskumise pärast 15. nov. 1982. a. (Leonid Brezhnevi matuse päeval). Ülemkohus karistas neid Tallinnas 3. veebr. s.a. Lipu mahakiskuja Matti Saarits sai poolteist aastat sunnitööd; tema kaaslasi, Andres Jenki ja Alan Teppi karistati tingimisi.

Allkirjade andmise pärast riigivastastele palvekirjadele ja memorandumitele arreteeriti uuesti Lagle Parek ja Arvo Pesti märts-aprilli suures haarangus koos Heiki Ahoneniga.

Nendest Arvo Pesti visati välja Tartu Ülikoolist 1979. a. põranda all ilmunud eesti „Poolpäevalehe" toimetamise pärast.

Neid süüdistatakse Nõukogudevastases agitatsioonis ja propagandas. Võimalik karistus on kuni 7 aastat sunnitööd.

Loata N. Liidust lahkumise katse pärast ootavad karistust Allan Alajaan, Ingerhold Arr, Hillar Pruunsild ja Vello Väärtnõu. Nendest kaks püüdsid mere kaudu Eestist välja pääseda ja kaks viimast tahtsid üle Soome vabasse maailma pääseda. Kõiki neid võib oodata karistus kuni 3 aastat sunnitööd.

Selle aasta suurhaarangus, märtsi/aprillikuul teostati hulgaliselt läbiotsimisi Tartus, Tallinnas ja teistes keskustes, isikute korterites kes olid alla kirjutanud palvekirjadele ja memorandumitele, milles süüdistati N. Liidu valitsust rahva ja isikuõiguste rikkumises.

Teadaolevalt teostati läbiotsimisi järgmiste isikute korterites: Henno Andrikson, Eva Ahonen, Karl Alttoa, Rein Arjukene Ülle Einasto, Ilse Heinsalu, Karin ja Urmas Inno, Ulla Järv, Õie Laarman, Jüri Lattik, Eva Pärnaste ja Rein Õunap.

Mõnda nendest on ülekuulatud 2 korda ja ülekuulamisel on olnud endised tuntud inimõiguste eest võitlejad: Mati Kiirend, Kalju Mättik, Endel Ratas, Enn Tarto ja Erik Udam.

Näib, et KGB valmistab ette üht uut suurprotsessi.

Eesti V. V. Abistamise Toimkond Kanadas

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

tud graafikanäitusel
ikerpuuga. A. Vaht-

uprotsesside ja van-
likke, kuigi katkend-
teadmisi selles, mil-
rahva ja üksikisiku

dmise pärast riigi-
ekirjadele ja memo-
reteeriti uuesti Lag-
vo Pesti märts- ap-
arangus koos Heiki

o Pesti visati välja
list 1979. a. põranda
eesti „Poolpäevale-
nise pärast.
akse Nõukogudevas-
nis ja propagandas.
tus on kuni 7 aastat

lust lahkumise katse
karistust Allan Ala-
l Arr, Hillar Pruun-
Väärtnõu. Nendest
mere kaudu Eestist
a kaks viimast taht-
vabasse maailma
i neid võib oodata
3 aastat sunnitööd.
ta suurhaarangus,
kuul teostati hulgali-
isi Tartus, Tallinnas
kustes, isikute korte-
alla kirjutanud pal-
a memorandumitele,
ati N. Liidu valitsust
õiguste rikkumises.
teostati läbiotsimisi
kute korterites: Hen-
n, Eva Ahonen, Karl
Arjukene Ülle Ei-
leinsalu, Karin ja Ur-
Ulla Järv, Õie Laar-
Lattik, Eva Pärnaste
nap.
st on ülekuulatud 2
kuulamisel on olnud
d inimõiguste eest
Kiirend, Kalju Mät-
atas, Enn Tarto ja

B valmistab ette üht
essi.
sti V. V. Abistamise
Toimkond Kanadas

ujunenud

opolitan Toron-
õitsioonidega.
tud personal ja

ON
LTD.
ector
4X 1K5

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

1502
ündmuseks.
k, nahatööd,
eelt.

OOTAMATULT LAHKUS ARMAS ABIKAASA, ISA JA VANAISA

KAALEP OTS

Sündinud 20. juulil 1914 Valjalas
Surnud 14. augustil 1983 Duclos Point'is

Mälestavad leinas

abikaasa HELGA
poeg TOOMAS ja IZA
poeg TÕNIS abikaasaga
lapselapsed KIPP, KIRK ja TROY

KAUAAEGSET SAARLASTE ÜHINGU ESIMEEST JA AULIIGET

KAALEP OTS'a

mälestab kurbuses

SAARLASTE ÜHING TORONTOS

UNUSTAMATA ARMAST JA KALLIST SÕPRA NING MAJANAABRIT

KAALEP OTS'a

mälestavad leinas

VASSILI LEPMETS abikaasaga	MADIS PEEKER
PAUL LEPMETS abikaasaga	ELLI PÄRG
ERIKA KÄÄRAMEES	HELEN PARSONS
ALLA KASK	KUSTI TOOMINGAS
MARIE VEEL	AILI SILM
LIISI TAMMEVESKI	KUSTAV LIIVAMÄGI abikaasaga
ERNA MERELAID	HEINO KRUUK abikaasaga
MEEMAN abikaasaga	ELMAR JÕGI abikaasaga
	HARALD VAHTRA abikaasaga

Puhka rahus!

Jõekäärul toimus Lastesuvekodu noortepere korraldatud valguspidu. Pildil külalised ootamas noorte saabumist. Foto: J. Säägi

Meeldejääv Jõekääru valguspidu

Jõekääru valguspidu 13. aug. oli tõeline vabaõhuetendus, mis õnnestus hästi nii ettekannete kui ka publiku osavõtu poolest. Staadionil uuesti ehitatud tribüünil on istekohti 340 ja need olid viimaseni täidetud, lisaks neile oli seisjaid ja mõni leidlik oli oma tooli kaasa toonud. Kõik kokku arvata võis olla 450—500 inimese ümber.

Suvekodu juhtkond on paljude aastate jooksul rakendanud esinemistel tegevusse kogu suvekodu pere. See ühine vaim väljendus heas koostöös, mille tulemusena võidi huviga jälgida õhtust ettekannet, milles suvekodu juhataja Jaan Veenpere koos kasvatajatega näitasid, et nad on võimelised andma hea lavastuse valguspeona. Selles oli distsipliini, head maitset, suur annus oskust ning tarvilikul määral ka leidlikkust.

30. aasta juubelilvalguspeol lavastati Henny Aruja ühevaatuseline näidend (põimik) „Oma rahva otsingul".

Lavastas Ingrid Kivi, näidendis esinesid Thomas Olvet, Marcus Silmberg, Linda Varve,

väikesed poisid ja tüdrukud seentena, suured poisid konnadena, keskmised tüdrukud virvatuledena ja keskmised poisid võimlejaina.

Jõekääru pere marssis peoväljakule oma juhtidega Jõekääru pillimehe Ellen Valteri akordionihelide saatel. Staadionile jõudes rivistuti tribüünil istuva publiku ette.

Lühikeses tervituses suvekodu juhataja Jaan Veenpere märkis, et varsti on möödunud 40 aastat ajast, mil eestlased pidid kodumaalt lahkuma. Kuigi uus põlvkond on üles kasvanud võõrsil, leidub ikka vanemaid,

kes täidavad neljanda käsu kohustust: austa oma isa ja ema, sellega ka oma rahvast ja maad!

Vanemail on 30 aastat olnud võimalus oma lapsi saata eesti lastesuvekodusse Jõekäärule, kus tõesti taotletakse säilitada ja viljeleda eesti keelt ja meelt. Ta tutvustas õhtust lavastust, mis on põimik laulude ja tantsudega, kuid selles on esikohal eesti keel. Lõpuks ta tänas T. E. Naisseltsi ja arvukat kasvatajateperet.

Valguspidu avasõna järel laulsid lapsed Lydia Aruvaldi juhatusel kaks laulu. Kui koor oli lavalt lahkunud, läks lava pimedaks ja prozhektori valgusel nähti mängumuru ühel serval asuvat majakest, mille ees seisid ülik T. Olvet oma pojaga M. Silmbergiga, isa rääkis pojale tulevikust, andis noorele kaasa oma elutarkused ja eluunistused, mida poeg lubas täita. Unenäos elab ta läbi Taara nõuande ja leiab tee oma rahva juurde.

Etenduse keskel laulis koor ja väikesed tüdrukud, mille järel ilmusid rahva ette Endel Rubergi ennemuistsed sõdalased, kes kindlalt vandusid truudust, esiisade maale.

Sellele järgnes rahvapärandist rahvatantse, mida juhatasid Katrin Kütti, Sandra Rannu ja Karin Jürman, pillimeheks oli Ellen Valter.

Tantsudele järgnes koorilt veel üks laul ja siis Ruth Küng, Silvi Matsoo, Tiia Pihl, Pia Metsala ja Monika Roose laulsid „Meil merevood on vabad", misjärel kogu lavastus lõppes hoogsa tuljakuga.

Lavastusele järgnesid Ingrid Kivi tänusõnad abilistele, kes lava taga olid valguspeo õnnestumisele kaasa aidanud valgustuse korraldamisega ja tänas siis Jõekääru kasvandikke, kes olid terve nädala kõvasti lavastuse heaks töötanud.

Lõpuks kutsus Toronto Eesti Naisseltsi esinaine Heljo Novek rahva ette autori Henny Aruja, muusika ja laulujuhi Lydia Aruvaldi, lavastaja Ingrid Kivi, tantsude juhataja Katrin Kütti ja saatemuusika mängija Ellen Valteri, kellele anti roose ja publiku poolt tugev aplaus.

Selle järel eemalt metsa pimedusest liikus tõrvikute rongkäik publiku ette, kus rivistuti tarede järjekorras. Suured tüdrukud laulsid „Järv leegib" ja palvelaulu „Jumal, mu süda",

misjärel palvuse pidas Endel Ruberg, paludes et Suur Looja hoiaks Eesti maad ja rahvast, misjärel Valguspidu lõppes Eesti hümniga.

Suurem osa rahvast siirdus söögisaali, kus naisseltsi liikmed ja pereemad serveerisid kohvi ja küpsiseid, mida köögipersonal oli valmistanud.

Seitse Kunsti alustas tegevust

Eelmise aasta eeskujul, aga ka peaaegu samase osavõtjaskonnaga avati möödunud laupäeval Seedrioru tänavune Eesti Kunstide Keskuse Seitsme Kunsti nädal. Osavõtjaid oli mõnest kohast USA-st, Montrealist, Ottawast, Torontost ja ümbruskonna linnadest.

Tegevus algas laupäeva pärastlõunal, kus Linda Pakri-Robertson juhatas videoseminari, kasutades lavastamiseks Mati Undi näidendit „Viimne päev". Pärast arutleti ja analüüsiti kaamera ja näitlemise tehnikat, oli proovivõtete tegemine, kus kaameramehe oli Kalle Naelapea.

Jyri Kork Baltimorest näitas möödunud aasta kunstinädalal tehtud videofilmi.

Ka alustas laupäeval tegevust prof. Vello Sermati sissejuhatusega elukunsti õppering.

Päevane osavõtjaskond polnud veel oma üldarvu saavutanud, õhtuks ilmus osavõtjaid juurde.

Pühapäeval toimus ametlik Seitsme Kunsti nädala avamine, kus tervituse tõi Seedrioru Sihtasutuse esimees A. Jurs. Huviringid alustasid tegevust, A. Elkeni keraamikaring töötas terve päeva, Tiiu Jalakas demontsrteeris tekstiiltrükkimist. Hans Westerblom juhatas videoseminari, olles kaasa aidanud filmimisele. Üheks osaks oli H. Toomsalu rahvatantsu harjutus.

Õhtul oli lühikontsert,

kus esinesid Mart Laanemäe, Peeter Tammaru, Margit Viia ja Heidi Plinte.

Pärast H. Westerblom andis näpunäiteid fotohuvilistele.

Pühapäeval jõudis kohale Armas Maiste, kelle huviring alustas esmaspäeval tegevust dzhässmuusika alal. Samuti toimus eesti keele seminar. Harri Mürki juhatusel ja oma osa tulid täitma Urve Karuks ja Marga Raudsepp.

Teisipäeval tuli N. Reintamm dirigeerimist juhatama.

Seedrioru ilmad on esimestel päevadel olnud sama kaunid kui olid möödunud aastal, mistõttu kunstipäevalised naudivad kaunist loodust ja katsuvad seda oma loominguga väljendada.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

E. V. Saks esindab Eestit PEN-klubide kongressil

Rahvusvahelise PEN-klubide 46-es kongress toimub 25. sept. kuni 2. okt. Caracases Venetsueelas, Eesti PEN-klubi esindab seekord juhatuse liige E. V. Saks, olles üks väheseid allesolevaid Eesti Vabariigi aegseid PEN-klubi liikmeid. Ta on ka Kanada PEN-klubi liige, oli selle juhatuses ja representeeris ametliku esindajana Kanada-PEN-i Mentoni kongressil Prantsusmaal 1969, ka Eesti PEN-klubi Dublini kongressil Iirimaal. Venetsueela kongress on pühendatud Ladina-Ameerika kirjandusele ja toimub Venetsueela vabariigi presidendi patronaazhi all, kes viibib ka avatseremoonial ja on 28. sept. kutsunud delegaadid oma lossi õhtueinele. Kongressi juhib Venetsueela poeet Jose Ramon Medina. Eesti PEN-ist sõidab kongressile ka A. Rannit ja esineb oma luule lühiettekandega. Kongressi nädalapikkune kava on rikkalik. Üks päev on pühendatud Venetsueela sisemaal asuva erakorralise vaatamisväärsusega tutvumiseks. Osavõtu kulud on suurte kauguste tõttu üsna suured, umbes $1.800 isikult.

Uppus ristimisel

NANTICK — 37-aastane mees, kes ei mõistnud ujuda, uppus kui teda järves ristiti, kuna ka õpetaja, kes oli ainus selle toimingu juures, ka ei mõistnud ujuda. John Blue Bostonist kaotas järsku sügavaks minevas järves jalale toetamiskoha, kui ta laskus tagurpidi ristimistoimingul.

Tulumaks osamaksude näol

Allakirjutanu on viimastel nädalatel sagenevalt saanud telefonikõnesid, kus maksumaksjad seisavad küsimuse ees, mida teha tulumaksuameti poolt saadetud „1983 Instalment Guide for Individuals" või mis ajendeil valitsus nõuab täiendavat tulumaksu tasumist 1982. aasta eest.

Suures osas on nende küsimustega seotud maksumaksjad pensionärid, kelle pensionitelt või investeerimise sissetulekutelt ei ole aasta jooksul tulumaksu kinni peetud. Kuid sama olukord kohaldub ka iga teise maksumaksja kohta, kui tema muu sissetulek palgalise teenistuse kõrval ületab 25 prots. tema neto sissetulekust.

Kui allpool püüda vastata esimesele küsimusele, siis oleks vastuseks, et vastavalt valitsuse taotlusele, isik peaks kontrollima oma eelmise aasta tulumaksulehe andmeid

ja kui tasumisele kuuluv tulumaksu summa ületas 400 dollarit ning jooksva aasta jooksul ei ole tulumaksu kinni peetud, siis on aeg hakata seda osade kaupa tasuma,

mis põhimõttelt ühtub palgalise teenistuse sissetulekult koheselt kinnipeetava moodusega.

Osamaksude (instalments) tasumise aluseks on eelmise aasta tulumaksu summa, või isiku enda poolt jooksva aasta kohta arvutatud alus. Ajatabel osamaksudeks on veerandaastalise jaotusega, s. o. võrdselt üks neljandik 31. märtsiks, 30. juuniks, 30. septembriks ja 31. detsembriks.

Teise küsimusega, s. o. kus valitsus nõuab täiendava tulumaksu tasumist, on tavaliselt seotud maksumaksjad, kellele valitsus on juba varem saatnud meeldetuletuse tulumaksu osade kaupa tasumiseks, millele ei olda aga reageerinud.

Võlgu olevate osamaksude arvel möödunud aasta kohta kõige kõrgemaks võla intressi määraks oli 16 prots., mis käesoleval ajal on 13 prots. ümber.

Kui nüüd tulumaksuametilt on saadud võlgu olevate protsentide arvel täiendav arve, siis tuleb arvestada, et sama kordub ka järgmisel aastal, kui jooksva aasta eest ei ole alustatud osade kaupa tasumist. Välditav on see vajadus muidugi siis, kui isiku maksustatavas sissetulekus on jooksval aastal toimunud tunduvalt vähendavaid tegureid.

Võidakse ka väita, et isiku sissetulek investeerituna kandis küllalt kõrget kasumit, mispärast sellele väike juurdemaks moodustab ebaolulise tähtsuse. Selles väitluses on siiski lünk,

kuna saadud suuremalt sissetulekult peate osa maksma tulumaksuks ja määratud võla intressid ei ole tulumaksu kohustuse seisukohalt maha arvatavad.

E. Soomet

Eestlanna uurimus emapiimast

Eestlannast uurija Koidu Noren Karolinska instituudi juures Stokholmis on kirjutanud teadusliku artikli emapiima variatsioonidest eri Rootsi linnades. Artikkel on avaldatud rahvusvahelises ingliskeelses ajakirjas Ambio.

Juba varem oli teada, et DDT ja PCB tihedus on suurem Lõuna-Rootsis kui põhjas. Kuid kas see kandub edasi ka emapiimas imikutele?

Nende ja teiste mürkide esinemine emapiimas on pidevalt vähenenud, nagu on ju ka selliste mürkide kasutamine põllutöö juures.

Nagu võib-olla võis oodata, oli Lundis ja Stokholmis rohkem mürkainete esinemist mis on teiste maadega võrreldes siiski väga tagasihoidlik.

KÜTTED
★ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Möödukad hinnad, oskustega töömehed.
ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

ARSTID
LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Aidake kaasa
„VABA EESTLASE"
levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

SPORT

Eesti kergejõustik Austraalias

1983. a. kergejõustiku võistlushooaeg on käigus. Austraalia meistrivõistlused ja Little Athletics (6.—12. a.) osariikide ja Austraalia meistrivõistlused ja mõned erivõistlused, ka rahvusvahelised on toimunud.

Seoses ESTO-84-ga on huvipakkuv esitada Austraalia Eesti päritoluga tütarlaste 1982. a. paremustabelit, seisuga 31. 12. 82. seega sealse hooaja keskel.

Silmatorkav on, et selles esineb ainult kuus nime, kellest üks on 16. a. ja teised 10. a. ja nooremad. Andmed on Sydney ja ümbruse kohta, kuna teiste kohta on viimased andmed 1981. a. Eesti Mängudelt Melbournes.

Austraalias on lühimaks võistlusdistantsiks 70 meetrit, mida jooksevad ainult 6-ja 7-aastased, kusjuures iga aastakäik võistleb omaette.

Võistleja vanus hooaja alguses, 30. septembril, määrab tema võistlusklassi kogu hooajaks. Hooaeg algab septembri teisel poolel ja lõpeb järgmise aasta juulis osariigi murdmaajooksu meistrivõistlustega, mis toimuvad igal aastal samal rajal, et olla õiglane parimate tagajärgede registri pidamisel — rekordeid murdmaajooksus ei registreerita. Vanuseklasside lihtsustatud süsteem on möödapääsematu võistlejate tohutu arvu tõttu. Ainuüksi NSW osariigis on üle 40.000 Little A, nagu neid lühendatult kutsutakse.

100 m jooks:
Erika Seck, 16 a. — 12,9
Jodi Vallak, 10 a. — 15,2
Ingrid Seck, 10 a. — 15,66
Krista Jaaniste, 10 a. — 15,7
Katrina Vallak, 8 a. — 17,3
Astrik Seck, 8 a. — 18,58

200 m jooks:
Erika Seck — 25,7
Ingrid Seck — 33,42
Jodi Vallak — 34,4
Krista Jaaniste — 35,1
Katrin Vallak — 36,4
Astrid Seck — 40,7

400 m jooks:
Erika Seck — 59,81
Ingrid Seck — 1.16,1
Jodi Vallak — 1.17,4
Katrina Vallak — 1.22,0
Krista Jaaniste — 1.31,9
Astrid Seck — 1.34,6

800 m jooks:
Ingrid Seck, — 2.52,88
Jodi Vallak — 2.56,7

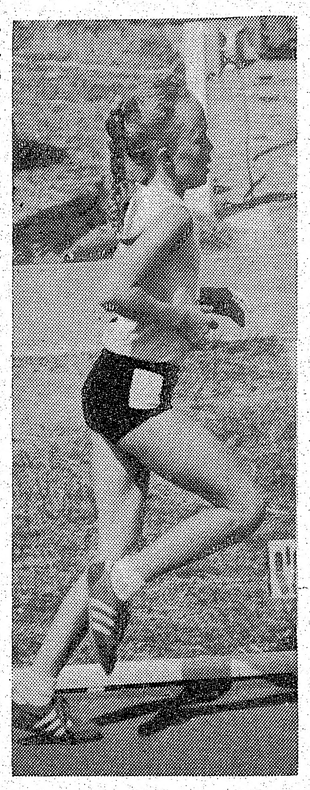

Noor Austraalia eesti sportlane 10-aastane Jodi Vallak 1500 m jooksul.
Foto: G. Seck

Katrina Vallak — 3.05,4
Astrid Seck — 3.30,0
Krista Jaaniste — 4.02,5

1500 m jooks:
Jodi Vallak — 5.44,4
Ingrid Seck — 5.55,8

60 m tõkkejooks:
Krista Jaaniste — 11,0 (5 tõket x 60 sm kõrged)
Ingrid Seck — 11,6
Jodi Vallak — 11,8
Katrina Vallak — 13,0 (6 tõket x 45 sm)
Astrid Seck — 14,2

400 m tõkkejooks:
Erika Seck — 67,25 (10 tõket x 76,2 sm)

Talvine murdmaajooksu periood on aprillist juulini, kulmineerudes osariigi meistrivõistlustega, mis toimuvad 800 m, 1500 m ja vanematele 3000 m distantsidel. Võistlevad kolmeliikmelised võistkonnad igal alal ja igast vanuseklassist.

18. 7. 82. osariikide meistrivõistlustel tuli Ingrid Seck'i võistkond 1500 meetris teisele kohale ja Astrid Seck'i võistkond kolmandale kohale 800 m distantsil. Individuaalselt olid õdede ajad 6.37,4 ja 4.45,0. Igas jooksus võistleb keskmiselt 50 võistkonda.

Kaugushüpe:
Erika Seck — 4,78 m
Ingrid Seck — 3,74 m
Krista Jaaniste — 3,66 m
Jodi Vallak — 3,47 m
Katrina Vallak — 3,11 m
Astrid Seck — 2,63 m

Kõrgushüpe:
Ingrid Seck — 1,20 m
Krista Jaaniste — 1,15 m
Jodi Vallak — 1,10 m
Katrina Vallak — 0,96 m
Astrid Seck — 0,80 m

Kettaheide:
Krista Jaaniste (500 gr.) — 30,32 m
Ingrid Seck (750 gr) — 20,32 m
Jodi Vallak (500 gr.) — 14,94 m
Katrina Vallak (500 gr.) — 11,50 m
Astrid Seck (500 gr.) — 8,32 m

Kuulitõuge:
Krista Jaaniste — 8,27 m
Ingrid Seck — 6,63 m
Jodi Vallak — 5,04 m
Katrina Vallak — 3,97 m
Astrid Seck — 3,61 m
Kasutatud kuuli raskus 2 kg.

Jälgides eesti noorte sporditeateid Kanada ja USA eesti ajalehtedes, tuleb avaldada soovi, et korraldajad võtaksid vaevaks märkida ketta ja oda raskused, millised on ühe või teise vanusegrupi puhul olnud kasutusel. Ilma selliste andmeteta on võimatu koostada ülevaatlikku ja võrdlevat Välis-Eesti paremustabelit.

Veel võiks märkida, et Austraalia Little Athletics spordiliikumise (6—12-aastased) laupäevahommikustel võistlustel (kestavad umbes 3—3½ tundi) on „Little A-del" nagu neid populaarselt kutsutakse, lubatud võistelda kuni kuuel võistlusalal ja enamus kasutab seda võimalust, kinnitades et see on „great fun", kuna rõhk on osavõtmisel ja mitte võitmisel ja punkte, erimärkide omandamiseks, saab osavõtmise, mitte võitmise eest, mida suure uhkusega kantakse treeningdressidel.

Veteran

VÄÄRTUSLIK KINK MÄLESTUSEKS
MAALIKUNSTNIK
JOANN SAARNIIT'i
STUUDIOST
488-5895
987 ROEHAMPTON AVE.
TORONTO, ONT. M4P 1S7.

Spordiuudiseid kodumaalt

Minskis peetud Balti riikide ja Valgevene kergejõustiku võistlusel jooksis Aivar Ojastu uue Eesti rekordi 400 m ajaga 46,5. Uued Eesti rekordid tehti ka teatejooksudes: 4 x 100 m läbiti ajaga 40,4 ja 4 x 400 m 3.09,0. Esimeses (4 x 100) meeskonnas jooksid M. Urjadnikov, K. Bobrovskihh, A. Möll ja R. Lindal. Teises teatejooksus osalesid A. Ojastu (mitteametlikuks etapiajaks 45,6), G. Organov, R. Mägi ja T. Mägi.

Tallinnas Pirita teel (7,2 km ring) toimunud rahvusvahelise meeskonnasõidu 97 km pikkuses võitis Eesti meeskond (O. Ljadov, A. Tammesalu, J. Veeranna, M. Joosep) ajaga 2 tundi 2 min. 5,7 sek. Teiseks jäi Uzbeki koondis ja kolmandaks N. Liidu koondis.

☆

Toomas Napa saavutas N. Liidu meistritiitli Riias, 22. mail autode (vormel-3-klassis) ringrajasõidus.

☆

13. juunil Tamperes toimunud võistlusel Tiina Lillak sai tagasi maailmarekordi odaviskes 74,76-ga, mis on kreeklanna Sakorafa tulemusest 56 cm võrra parem. Tiina on 22-aastane, 183 cm pikk ja 73 kg raske.

☆

Jüri Tamm, võisteldes hiljuti Californias, saavutas esikoha vasaraheites 74,42-ga.

☆

N. Liidu juunioride korvpallimeeskond võitis USA's 11 mängust kaheksa. Esindusse kuulus ka tallinlane Tiit Sokk.

★

Toomas Turb saavutas N. Liidu esivõistlustel kulla 10.000 jooksus ajaga 28.21,3. Võistlus peeti juuni keskel Moskvas.

erk

Toimetusele saadetud kirjandus

USURÄNDUR nr. 4 — 1983. Eesti Baptisti Maailmaliidu ajakirjas kirjutavad: Taimi Proos „Sõit Paope küla palvetundi", D. H. Mattson „Iisrael lõppaja sündmustikus", Varje Raid „Ääretu arm", Renate Vilbaste „Rahu", Harry Eller „Kaini tee", A. Liipere „Rõõmus päev", K. V. „Vanemaealiste probleeme", K. R. „Peeter Kaups 60-aastane", Andres Tetermann „Ma olen Sinu juures", V. M. „Jumalaga kõneldes", K. R. „Lahkunuid mälestades" ja „Õde Reet Vaiklat mälestades", E. W. „Reet Vaikla lahkumisel", „Päästearmee", N. R. „Eesti Baptisti Keskkoondise Rootsis konverents Göteborgis", lõpuks lühiteateid koguduste tegevusest.

Ilmus kordustrükis T. E. S. Täienduskoolide XVII väljaandena huvitav laste- ja noorsoojutt

M. SILLAOTSA

TRIPS, TRAPS, TRULL

Saadaval postiteel: L. Marley, 9 Parravano Court, Willowdale, Ont. M2R 3S8 või „Vaba Eestlase" talitusest.

HIND $4.00 — postiteel $4.75

Müügil VABA EESTLASE talituses

LOOME

Eesti rahvuskultuuri loomingupäevad 23.—30. aug. 1981 Jõekäärul

Album pildis ja sõnas — 169 lk.

Hind $15.— pluss saatekulu $2.—

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XII sajandil"	$4.—
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	8.—
Uku Maasing „Piiridele Pyydes"	6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	6.—
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	6.—
V. Salo — Riik ja kirikud	4.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli sulest aastal 1637)	6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	6.—
Blaise Pascal — Mõtted	4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	6.—
Kaugver — 40 küünalt	6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	6.—
A. Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

ILMUS
Eesti muinasjutte inglise keeles
„TALES FROM ESTONIA"
tõlkinud Gisela McBride
31 MUINASJUTTU JA KOKKUVÕTE „KALEVIPOJAST"
$6.95 — 50 centi postikulu
Saadaval Vaba Eestlase talituses

Friedrich Reinhold Kreutzwald

KILPLASTE

IMEVÄRKLIKUD, VÄGA KENTSAKAD, MAAILMAS KUULMATA JA TÄNINI VEEL ÜLESKIRJUTAMATA JUTUD JA TEOD

Kalkuni keelest maakeelde tõlgitud ja meie külade komblikuks mõnes tükis ümber solgitud

20.

„Oh palla silk!" kui seesugune õnnetus viimaks Kilpla tuleks, mis siis teha? Kõik kahekordsed hääleta kirjatähed jäävad maha ja ei anta nende asemele muud kui mõni häälega kirjatäht lisaks, mis seda puudust iial ei jõua ära tasuda. Nõnda oleme hiljaaegu ühe väga targa mehe kunstlikust kirjast üles lugenud, et kümne lehepoole peal, kui meie uuendaja värki kirjutame, 627 hääleta pookstavit maha jääks ja sellele kahjule mitte suuremat lisa ei tuleks kui 97 häälega pookstavit, mis vähem on kui üks kuuendik.

Kilplased palusid ülemisandat alandlikult — uutvärki kirjutamise-soikimist Kilpla vallas ära keelata ja ei kellelegi pikemalt luba anda vanalt „tuderitud" meeste kirjajoonelt kõrvale astuda.

Uppakallo ülemisand lubas nende palvet läbi katsuda ja selle peale neile vastust anda. Minekul läksid kilplased kõik jälle ülemisandat saatma ja said rohkesti jootraha.

Kahekümne kuues peatükk.

Mis Uppakallo isand kilplastele vastuseks oli andnud.

Ülemisand oli Kilplast lahkudes kogukonna-peavanemale pitseriga kinni pandud kirja andnud, mis teisel päeval kogukonna nõukojas pidi rahvale ette loetama. Kirjas seisis nõnda:

„Minu armsad kilplased: teie kirjakeelduse palumist olen ma läbi mõtelnud ja leidnud, et niisugust keeldu kogunisti tarvis ei ole. Nõnda kui teil voli ja meelevald on, kõigis toimetustes alpimise kombeid igapidi täita ja teha, niisamuti on ka igaühel Kilpla kirjamehel voli tema laulu ja tegu avaldada, kuidas ta ise tahab. On nüüd üks või teine neist hoopis pööraseks läinud, vana tuttava tallermaa maha jätnud, kus tänini kõik külakari käinud, ja hullul kombel jälita metsa jooksnud — siis ärge keelake teda mitte, vaid laske teda nii kaua suisa peal edasi minna, kuni ta rägastikku sarvipidi kinni jääb ja mõtlemise aega leiab, et seinast keegi läbi ei pääse.

Seda sundimist ja tungi ei ole mitte, et üks mõistlik kilplane niisuguse teelt kõrvaleläinud raamatukirjutaja lori peab lugema, kes sõnad sedaviisi püüdnud üles panna, kuidas ta neid rahva suust kuulis kõlksuvat; vaid kõigile jääb edaspidi nagu tänini prii voli, targemate kirjameeste raamatuist ajaviitust ja tulu otsida, kus „varsi luggo vanna kenna sannaga" teile antakse.

„No kedda muud kui sedda, mis monne aja takka jälle pappa räkides olli kulutanud, kudda tubbakast pipo pannakse ja rentnikko poeg siiski — ehk kül kihhin ja kahhin jubba lahti olli — kirriksnaks ei sa. Vot tebe rass!" —

Minge, minu armsad kilplased, „sinna rõmo murrudelle, kus keik metsad, asad (?) ja vainud lehkasid, õpik laulis ja käggo kukkus, ja innimessed messi-pu aedas" istusid, hiljemine „laudas" sõid ja jõid. Lugege ja „tuderige" nende osavate meistrite kirju, kuni oma päritud keelemurdest ära võõrdute, et hiljemini enam kuskil kilpla, uppakallo, kalkuni ja maa-keele vahet ei leita; otsekui oleks Paabeli torn vast eile maha langenud ja selle segaduse maa peale toonud.

Pilkamise teelt tõele tagasi minnes, tuleb küll väga kahetseda, et mõni meie rahva soost sündinud mees, kellele jumal kenasid andeid jaganud, üsna võõras ikkes on hakanud vedama ja sest kütkest ennast enam ei oska päästa, mis rohkem kui kahesaja aasta eest keeletundmata võõrad meie keele sarvi olid sidunud. Ja kui nüüd meie targad mehed ühel hingetõmbusel „voorirahvast" ja „vorirahhast" või „pengist" ja „pingist" kirjutavad, siis läheb ka kõige vagama tui süda paisuma.

Aga sellegipärast ei taha mina kedagi keelata ega sundida, ühte jätma ja teist tegema, vaid võtku igamees seda leiba, mis temale kõige magusam maitseb, olgu püüli-, kroovi-, jämedast jahust või aganate segust tehtud. Jumalaga, minu armsad kilplased!

Uppakallo ülemisand."

Kahekümne seitsmes peatükk.

Kuidas kilplased Uppakallo ülemisanra viimast andi läbi kõri alla lasevad, sealjuures oma jalad ära segavad ja neid ei tunne, siiski viimaks jälle igaüks oma jalad leiavad.

Pärast seda kui Uppakallo isand oli ära läinud ja kilplastele saatmise palgaks rohkesti raha kinkinud, võtsid mehed sedamaid nõuks, enne koju tagasi minekut kogemata teenitud palka kehadele karastuseks tarvitada. Sellepärast sõitsid nad tuhatnelja oma priskete puuruunade seljas ühte lähemasse külakõrtsi, ja pinnisid seal jõudumööda.

Ja kui meestel kõhud toiduga ja pead kibeda märja vinguga küllalt täidetud olid, siiski veel rahapunga põhi silma ei paistnud, aga enne kojuminekut kõlisev taskukoorem kergitatud pidi saama, tuli neil korraga himu küla luhale luusima minna ja teiste uhkete isandate kombel seni luusides aega viita, kuni pead ja kõhud jälle uut hüva võisid vastu võtta.

Nõnda läksid nad toast endid natuke tuulutama, ega ei unustanud ka mitte mõnd pudelitäit keelekastet kaasa võtta, et palav päev kõrisid ja magusid kogunisti ära ei kuivataks ja et need nagu tühjad kuivanud puuriistad hiljemini turvutamata enam märga kinni ei peaks. Mehed heitsid muru peale küljeli, kõhuli või kuidas juhtus maha, vestsid magusat juttu ja määrisid vahete-vahel pudelist keelt libedamaks. Aeg läks lõbusalt, kuni õhtu kätte juhtus.

Aga juues ja magusat juttu vestes olid meestel jalad segamini läinud, sedasama mööda ka silmad tumedamaks, nõnda et kellelgi enam võimalik ei olnud, olgu püksi värvist või muust oma pärisjalgu teiste hulgast tunnistada. Kui nad nüüd kõrtsi tahtsid minna, ei võinud ükski oma jalgu leida. —

Niipalju teadsid mehed, et neil kodunt tulles igaühel kaks oli olnud. Nõnda istusid nad siis murul ja vahtisid üksteise otsa, igaüks kartes, et teine võiks tema jalad võtta ja võõrad temale asemele jätta; see tegi neile suurt ahastust.

Kui nad veel alles kartlikult üksteise otsa vahtisid ja ei teadnud, mis nõu nad siin hädakitsikus pidid ette võtma, vaata, seal tuli kogemata teed mööda üks võõras mees hobuse seljas (ja hobune oli tal lihast ja luust, ei mitte nagu neil puust loodud!). Selle hüüdsid nad ligemale, kaebasid temale oma hädа ja palusid, kui see mehel iial võimalik oleks mingil kombel nende segaduseasja korrale toimetada, et igaüks oma pärisjalad kätte saaks: neile seda armu näidata ja neid hädast päästa. Töövaeva lubasid nad tänuga ära tasuda.

Võõras mees ütles: „See asi on mul võimalik," kargas hobuse seljast ja lõikas omale ühe tugeva pajuvembla põõsast. Vemblaga astus ta kilplaste hulka ja hakkas nende jalgu kolkima, et kes esiteks ette juhtus ja valu oli tundnud, kohe maast üles kargas; ja keda vops valusasti puutus, sellel olid silmapilk omad jalad käes, mis võõra mehe osav silm ja käsi kohe teiste hulgast oli üles leidnud.

Kui nüüd mehed kõik üksteise järel jalule olid aidatud, jäi aga üksainuke kilplane veel murule maha, see hüüdis kurblikult: „Armas isand, kas teie ei taha ka mulle jalgu tagasi anda? Eks teil ole himu minu käest ka palka teenida? Või peaksid need minu omad jalab olema?"

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

JOHN E. SOOSAAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Toimetaja H. Oja kodune tel. 481-5316
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Hiidlased oma jaanipäeva kokkutulekul ootamas õhtust lõkketuld. Pildil vasakult Ella Üksik, Virve Reigam, Leander Üksik ja Renate Marten. Foto: Ilme Lillevars

Alfred Kuus

Kannel, kantele, kokle ja tsitter

Eesti kandle konstruktsioon, kanneldajad ja erinevusi mängutehnikas, võrreldes teiste maade rahvapillidega

EESTI KANDLED

Moodsa eesti kandle valmistamiseks kasutatakse raamistikuks enamasti lehtpuud (vaher või kask). Pealmine kõlalaud on kuusest, samuti põhjalaud. On soovitav, et kõlalaud oleks oksteta ja tihedasüüline; samuti ei tohi see olla liiga paks. Tallinna Klaverivabriku poolt valmistatud rahva- ja poolkromaatiliste kannelde mõõdud on: pikkus 85 sm, laius 50 sm, sügavus koos kõlakaane ja põhjaga 5,5 sm.

Kandle valmistamiseks kasutatav puumaterjal peab olema täiesti kuiv. Kuivatusprotsess on eriti tähtis kõlakaane suhtes. Vanasti oli kandlemeistritel selleks otsitud materjaliks vanad reheparred, mis aastate jooksul kuuma, kuiva ja suitsu sees olles olid saavutanud soovitava kõlavuse. Vältimaks kõlalaua kaardumist on soovitav seda. toestada põikliistuga kõlalaua all. Tugev tugipuu tuleb ka asetada pikuti kandle keskele, kuid puudutamata põhja- ega kõlakaant. Raamistik peab olema tugev, et keelte pingele vastu peaks. Keeled kinnitatakse sobivate naelakestega raamistiku sirgema otsa külge. Soovitav on kinnitusnaelu mitte ühele joonele asetada, sest sel juhul võib raamistik kergesti lõheneda. Parem on neid kinnitada ebakorrapäraselt.

Keeled ulatuvad üle kandle ja kinnitatakse metallvirblite külge. Virblid on keeratud selleks puuritud aukudesse. Augud peavad olema väiksema läbimõõduga, et kannel hääles püsiks. Selleks on sobivamad puurid, mis on väikselt koonusekujulised. Tavalise puuriga puurides: esiteks väikse puuriga, siis teatud sügavuseni vähe suuremaga, et virblid sügavamale keerates tihedamalt kinni jääksid.

Häälestusvirblite poolne äär on kaarjas sissepoole, et kõrgemad keeled õigele pingele vastu peaksid. Keeled on ühtlaselt tempereeritud. Sobivamaks puuks raamistikus häälestusvirblite poolsel äärel on pöök, mis oma süüga on lõhenematu ja elastne. Siinsed klaverivabrikud tarvitavad viiekihilist vahtrat. Need on veel erilise menetlusega tehtud tihedaks. Grupeeritud basside saatekeelte virblid ulatuvad peaaegu kandle keskele. See osa peab olema täidetud, jättes kõlakasti täiesti vabaks. Diatoonilise kandle ulatust võib suurendada basside juurde lisamisega, tarvitades keelte osas erinevaisse helitõugudesse viimiseks häälevahendajaid.

Tõhusat tööd selles suhtes on teinud siinne tuntud kandlemeister Peeter Lääniste. Tema poolt valmistatud kandled on väga nägusad ja kunstipäraselt välja töödeldud. Häälevahendajatega on neid võimalik viia erinevaisse helitõugudesse. Kanneldesse ta on asetanud oma valmistatud mikrofonid. Samuti ta on katsetanud puht-elektrooniliste kanneldega (ilma kõlakastita).

Keelteks võib kasutada madalamais registreis klaveri, kõrgemas kitarrikeeli. Basse võib ise mähkida väga lihtsa seadeldisega. Nüüd on olemas keeli, mis ei ole täiesti ümmargsed, vaid vaevalt märgatavalt kuuekandilised, et mähis lahti ei tuleks. Ka klaveri basse võib lühendatult kasutada, hädapärast ka kitarri basse. Basside peale asetamisel keerata üks keerd tihendamiseks peale.

KANDLE ERINEVAD MÄNGUTEHNIKAD

Üks vanemaist mängutehnikaist, mida kasutasid eesti, soome, karjala ja läti kandlemängijad, on nn. siblimis- ehk kattetehnika. Sõrmed asetatakse keeltele nii, et helitõu põhitooni kolmas ja viies jäävad vabaks. Teise käe sõrme ehk plektrumiga üle keelte tõmmates saame toonika akordi. Sõrmede ümberasetusega on nii võimalik mängida veel dominanti, subdominanti ja septakordi.

Hiljem hakati lisaks mõlema käe sõrmedega viisi jaoks keeli juurde noppima. Basside kasutusele võtmisel ja keelte arvu suurenemisel (möödunud sajandi teisel poolel) hakati kasutama noppimistehnikat. Üks käsi hakkas viisi jaoks keeli välja noppima, kuna teine käsi mängis bassi saadet. Noppimistehnikas asetatakse kolmas sõrm (sõrmed on nummerdatud põidlast alates) helitõu põhitoonile, teine kolmandale ja esimene (põial) viiendale. Viies sõrm esimesest oktaav madalamale ja neljas sõrm viiendast järgmisel keelel (relatiivse minoori põhitoonil). Tõmmates sõrmedega 3-2-1 saame toonika akordi. Asetades 2 ja 3 sõrme tooni madalamale ja tõmmates sõrmedega5-3-2 on dominant akord. Asetades 2 ja 3 sõrme tagasi algasendisse, on 4-3-2 sõrmedega tõmmates relatiivne minoor. Sub-dominant algasendist 1 mängida sõrmedega 2-1-1. Ehk asetada sõrm 3 helitõu põhitoonile ja mängida sõrmedega 3-2-1. Dominant septakordi mängides dominant positsioonist (5-3-2) tõmbab sõrm 1 seitsmendat keelt. Heliredeli mängimine algasendist oleks järgmiste sõrmedega 3-2-2-2-1-1-1-1. Kõige tugevamad kandlemängul on sõrmed 3-2-1. Ja neid võib kasutada samas järjekorras eri akorde mängides, asetades kolmanda sõrme vastava akordi põhitoonile. Teine positsiooniline võte on asetada viies (väike) sõrm akordi põhitoonile. Mängides sel juhul sõrmedega 5-3-2. Kiirete meloodiliste käikude juures tuleb kasutada mõlemaid positsioone. Väike sõrm on kõige nõrgem ja paljud kandlemängijad seda ei kasuta. Pideva treeningu juures on ka sellega võimalik rahuldavalt mängida. Eelpool mainitud positsioonides on ta asendamatu. Samuti topelt-oktaave võttes. Siin mainitud sõrmede asetuses on kannel asetatud kõrgema registriga mängija poole.

Bassi saade on lihtne, kui saatekeeled on vahenditult bassi juures. Saateks tuleb tõmmata sõrmega üle bassi ja saatekeelte. Kui saatekeeli nopitakse viisikeelte hulgast, sarnased kandled olid meil välja kujunenud sajandi vahetusel. Kolm jämedamat keelt olid mähitud bassideks. Vahetult basside ääres olevad viisikeeled olid vähe ümber häälestatud. Nii oli nendega kergem vastata basside saateks. Tavaliselt tõmbas nendel kanneldel kolmas sõrm bassi ja vastasid teise ja esimese akordi kolmandat ja viiendat keelt vaheldumisi. Laulu ja seglaste, melanhoolsete viiside juures on sarnane saade ilusam. Polkade ja marsside juures jääb saade aga kahvatuks. Meile tuntud kanneldajal Lilian Esopil USA-s on selline kannel, mille ta kadunud isa valmistas.

Kodumaal on valmistatud mitmeid eritüüpe kandleid. Väino Maala poolt konstrueeritud ristuvate keeltega kromaatilised kandled ilma bassideta on kujunenud rohkem orkestripillideks, kus soolo mängimisel puudub bassi saade. Ristuvate keeltega kromaatiline kannel on 50-e teraskeelega. Asetatakse mängu ajal lauale või vastupoole vastavale alusele nii, et madal register jääks mängija poole. Ristuvate keelte tõttu jääb sellises asendis parempoolsele ülemisele tasapinnale diatooniline heliredel, vasakpoolsele pentatoonika. Pilli keskel keelte ristumiskohal kromaatiline heliredel. Mängitakse pilli keskel keelte ristumiskohast vähe paremal mõlema käe sõrmedega vaheldumisi.

Eestis tunti veel hiiu ehk rootsi kannelt. Seda nelja- kuni kuuekeelelist pilli, mis sarnanes rohkem viiulile kui kandlele, mängiti poognaga. Hiiu kannel oli pikerguse kujuga, mille ülemises otsas oli suur ava. Mängu ajal asetati eri tooni saamiseks sõrmed keeltele avatud kohas.

Järgneb

ELEKTRIK
Sissesead, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont M4K 2R6

Kingitused filigraanpakendis

Pedro Krusten, Kingitus. Lühilood. EKK, Lund 1982. Kaas Olev Mikiver, 180 lk.

Pedro Krusten annab oma uues lühilugude raamatus kohe esimeses loos tausta oma järgnevaile lugudele: „Meie elame Washingtonis". Sealses linnas teebki autor oma tähelepanekuid, jalutab ja näeb „ilma ja inimesi", teeb tutvust loomade ja inimestega. Nii on ta ese ümber loonud nagu enese palge järgi kujundatud maailma.

See maailm on ehitatud eredate tunnetega, kellele „loodus on kirikuks" ja jalutuskäigud looduses palvuslikuks toiminguks, olles lähedane lillede ja lindudele. Juba alul kujundab ta oma „kiriku", kus ta kasutas „juhust tulpideväljaku vaatamiseks", kuna „linnud laulsid. Kardinalid, irvrästad, robinad."

Raamatus on 66 lühilugu, eaka autori hilisem looming, mis lugejat seob just südamlikkusega ja näitab seda rahuldustunnet, rahu ja rõõmu lihtsast elust ning vähenõudlikkusest, mida leidub siiski tänapäevases maailmas ehkki see on varjunud meedias kurjuse ja vägivalla esile toomisega. Pedro Krusteni maailm nagu poleks muutunud ja võibolla autor elabki neis jalutuskäikudes võõral maal olles illusioonides kodumaal; ühendavad on loodus, lilled ja linnud, need mis autori silmade ette alati jäävad.

Krusten on olnud oma ajakirjaniku kutsealal lühilugude meister, kes vestetesse surus elunähtusi mõnusa huumoriga, ega polnud kunagi irooniliselt salvav. Sama huumoritunnet on mitmes lühiloosk, kus oskuslik kirjutajakäsi on nagu otseühenduses südamega. Tema kogemustes ka kuritahtlik inimene avastab oma põhilise headuse. Ses omaduses ongi ta loodud maailm rahulik ja rõõmsailmeline, mis kirjeldatud filigraanselt õrnakoelises stiilis.

Ühe lühiloo pealkirjaks on „Kinkijaist ja kingitusist", kus mitu inimest arutlevad kingitustega ja kinkimistega seotud probleeme. Krusten on kinkinud eesti lugejaile ühe äärmiselt rahuliku mõttejooksuga teose, aga ta ütleb selles, et kinki- ja peab oma rõõmu leidma kingisaaja näost. Kuivõrd suudab eesti lugejaskond seda autori soovi täita?

Hannes Oja

Veljo Tormisest Soome muusikaajakirjas

Soome muusikaajakiri „Rondo" avaldas oma tänavuses teises numbris Liisa Maria Piila kirjutise eesti helilooja Veljo Tormise „Eesti ballaadide" üle. Autor hindab Tallinna kõrgetasemelise muusika- ja teatrikunsti linnana, kus turistil on raske pääsmeid saada. Soome firma „Saima Lines" ja Soome Lauljate ja Mängijate Liit SULASOL korraldas erisõidu möödunud veebruaris Veljo Tormise helitööd „Eesti ballaadid" kuulama-vaatama.

Autor märgib, et eriti eesti noorema põlve koorijuhid peavad V. Tormist keskseimaks praeguste heliloojate seas. Paar aastat tagasi helilooja 50. sünnipäeva puhul oli tema kantaat-ballaadiks nimetatud muusikateose esiettekanne. Helilooja on selles õnnestunult ühendanud harva koos kasutatavaid kunstilisi väljendusvahendeid: koor ja solistid laulavad algupärase üllatustevaeselt korduva meloodiaga rahvaballaade, neid saadab rikkalt ja põnevalt orkestreeritud muusika. Lood ise esitatakse balletina, taustaks mõjukas lavakujundus.

Soomest saabunud, peaasjalikult koorilauljaist koosnev publik sai võimaluse jälgida etendust, mille orkestri ja vokaalosa oli säilitanud võrratu taseme. Autor märgib tantsulise külje kohta, et see ei küündinud seekord sellise meisterlikkuseni kui oli olnud eelmistel esinemistel.

Kuid sellest hoolimata viisid „Eesti ballaadid" kaasa oma ebatavalisse ajatusse meeleollu ja maailma, see viis oma kultuuri ja muinaspärandi juurteni. Märgitakse veel, et teos annab edasi mütoloogilise mineviku traagilisi ja jõulisi sündmusi, mille keskseks kujuks on esiema roll, milles Leili Tammeli sügav metso tekitas kuulajais otse külmavärinaid.

Kirjutises antakse edasi helilooja V. Tormise selgitus, et teda ei huvitanud niivõrd ballaadide taltsutamatud ja verised lood, kuivõrd see emotsionaalne ja eetiline hinnang, mis on lauludes juhtunule antud. Neis ilmnevad igivanad tõekspidamised moraalseist väärtusist, mis kehtivad tänapäevalgi. Artikli autor leiab: süü- ja vastutustunne inimese suhtumises inimesse, loodusse ja igavikulistesse asjadesse — need peaksid üldise tähenduse kõrval puudutama ka igaühte isiklikult.

Aleksander Vardi pannoomaalijana

Tallinnast saabus teade, et kunstnik Aleksander Vardi, endise nimega Bergmann, on surnud.

Aleksander Vardi sündis 1901. aastal Tartus ning lõpetas „Pallase" kunstikooli 1925. aastal. Hiljem teotses ta Tartus tunnustatud vabakunstnikuna, tegi mitmeid välismaareise ja elatas end hästi maalikunstist. Tema erialaks kujunesid muu maalikunsti toodete kõrval suured seinamaalid, millede esinemine Eestis oli esmakordne. Tema loodud on ka Tartus, Eesti Üliõpilaste Seltsis 1938. aastal avatud pannoo, mis koosneb tegelikult kolmest suurest maalist. Esimene neist kujutab n.n. „Kalevipoja" õhtuid Jakob Hurdaga eesotsas, teine — sini-must-valge lipu pühitsemist ja õnnistamist Otepääl, ning kolmas — minekut Vabadussõtta sini-must-valge lipu all. Täpsemad andmed pannoo kohta leiduvad Artur Taska kostatud raamatus „Sini-must-valge 100 aastat".

Maali saatuse kohta tänapäeval puuduvad andmed.

Pannoo pikkus on kokku 10 ja kõrgus 3 meetrit. Just selle maali järel oli Vardi kavandanud mitmeid suuremaid seinamaale meie avalike hoonete kaunistamiseks, kuid pealetulnud Eesti Vabariigi territooriumi vägivaldne vallutamine Nõukogude Liidu poolt 1940. aastal tõmbas kavatsusest kriipsu läbi.

Suurte seinamaalide loomine ja edasi ka kavandamine on tema kunstnikuande ja loomingu tipp. On aga märkimisväärne, et seoses tema surmaga ei leia kõige olulisem osa tema loomingust üldse mainimist. Küll nimetatakse, et oma Emajõe vaadetega on ta olnud Tartu linna meeleolukamaid jäädvustajaid. Ja ikka on ta maalinud lilli, värvierksaid sügislilli, rõõmuks enesele ja teistele.

Tema tegevus pedagoogina algas kunstikool „Pallases" Tartus juba kolmekümnendate aastate lõpul. See jätkus ka pärast Eesti Vabariigi vallutamist vägivaldselt Nõukogude Liidu poolt 1940. aastal. Tema tegevuse kirjeldamisel puuduvad aga andmed alates aastast 1950 kuni 1960. Nähtavasti oli ta nendel aastatel küüditatuna Siberis, nagu paljud teised temataolised. Sellest muidugi vaikib Tallinnas ilmuv ajaleht.

EPL/August Tamm

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
★ 31 aastat tööpraktikat ★
Tel. 533-9334

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 18. augustil 1983 — Thursday, August 18, 1983

Lugeja kirjutab:

Tarbetu samm

Mõni aeg tagasi, leidsime eesti lehtede esiküljelt artikli: Osteti Esto Valley. Senini on meil ostetud Kotkajärve, Jõekääru, Seedrioru, lisame ka Kivioja. Meil on Eesti Kodu, Ehatare ja Eesti Maja. Peale selle veel mitmed kirikud oma saalidega. Need on kõik aastakümnete pikkuse tegevusega lugupidamist pälvinud, nüüd korraga — Esto Valley! Ostjad arvatavasti enam ei usu, või ei tea, või ehk ei hooligi, et on veel tuhandeid eestlasi, kes kõnelevad eesti keelt, nii et oleks küll võinud olla „Esto org".

Loomulikult, meie omanditel peab olema ka asukohamaa keeles oma nimi, kuid nimetatud asutused on ka asukohamaa ametiasutustes registreeritud eestikeelsete nimedega ja nende ingliskeelsete vastetega, kui vaja. Kellele siis on mõeldud Esto Valley?

Ostuga kaasuvates toredates artiklites kõneldakse, et maa-ala on ostetud eestlastele. Milleks küll ja millistele eestlastele, jääb arusaamatuks.

Olen eestlaste hulgas küllalt liikuv inimene, selletõttu oleksin pidanud kuulma, millal eesti ühiskond kokku kutsuti suurele nõupidamisele, arutlemaks kas eestlaste ühiskond üldse seda Esto Valley't soovib või vajab. Nagu Silver Kask varemalt meie ajalehtedes kirjutas, vajalik see ei ole, sest meie olemasolevates paikades ja hoonetes on kõikidele küllaldaselt ruumi ja jääb veel ülegi. Küll aga küsivad maa ostjad eesti ühiskonnalt üle 100.000 dollari raha selle Valley kinnimaksmiseks, et ühe kitsa ringi inimeste eralõbulised soovid täituksid.

ÕIGE EESTLANE annab oma toetuse nendele noortele, kes viisid Eesti lipu skautlikule Maailma-Jamboreele, nendele, kes viisid eesti laulu Lääneranniku Eesti Päevadele, eesti koolidele, kus kantakse edasi eesti keelt, meelt ja vaimu, nendele, kes viljelevad eesti rahvakunsti mistahes alal, ning selleks, et eesti vanad saaksid oma õhtupoolseid päevi mööda saata kohas, nagu Ehatare, mis vägisi kipub kitsaks jääma. Kas ehk ei tuleks seal kõne alla juurdeehituse vajadus?

Kui Esto Valley ostmise eesotsas seisev daam minule helistas etnograafilistes küsimustes nende väljaandmisel oleva voldiku tarbeks ja mind Esto Valley's kaasatöötama kutsus, pidin küll ausameelselt ütlema, et leian selle rahakulutuse ülekohtuse ja asjatu olevat, samuti ka meie ühiskonnal olevaid ressursse lõhestava.

Soovitasin temale pärem ehitada eesti rahvale Torontosse korralikud tule-, vee ja termiidikindlad arhiiviruumid. Eesti rahvas oleks ehitajale igavesti tänulik olnud, ning paneks veel pronksplaadi arhiivi seinale ehitaja nimega.

ESTO-84 vaevleb rahapuuduses, kuhu hädasti on raha tarvis, kas või siselaenuna. Praegu on käimas töö, et kuidagi moodi saaks asutatud Toronto ülikooli juurde eesti keele õppetool, kuhu samuti hädasti on summasid tarvis.

Nii pean küll kurvastusega nentima tõika, et on astutud üks tarbetu ja ühiskonna kokkuhoidu kahjustav samm.

Ene Runge

Liibüa räägib rahust Tshaadis

NDJAMENA — Liibüa ütles möödunud neljapäeval, et katsed sõja lõpetamiseks Tshaadiga, mida nad nimetasid kodusõjaks, on alanud. Liibüa võitluslennukite, tankide ja üksuste abil vallutati Tshaadi põhjaosas olev baas ja Tshaadi valitsuse üksused aeti kõrbesse. Strateegiliselt tähtsa linna vallutamine toimus pärast seitsmetunnilist lahingut kolmapäeval ja oli tõsiseks tagasilöögiks läänelikule president Hissene Habrele. Veel ei ole teada, kui palju seal olnud kahest tuhandest sõdurist on säilinud 50 Liibüa lennukeilt alla heidetud napalmpommide poolt. Valitsuse üksused olid 11 päeva pidanud vastu olles ära lõigatud tagalast.

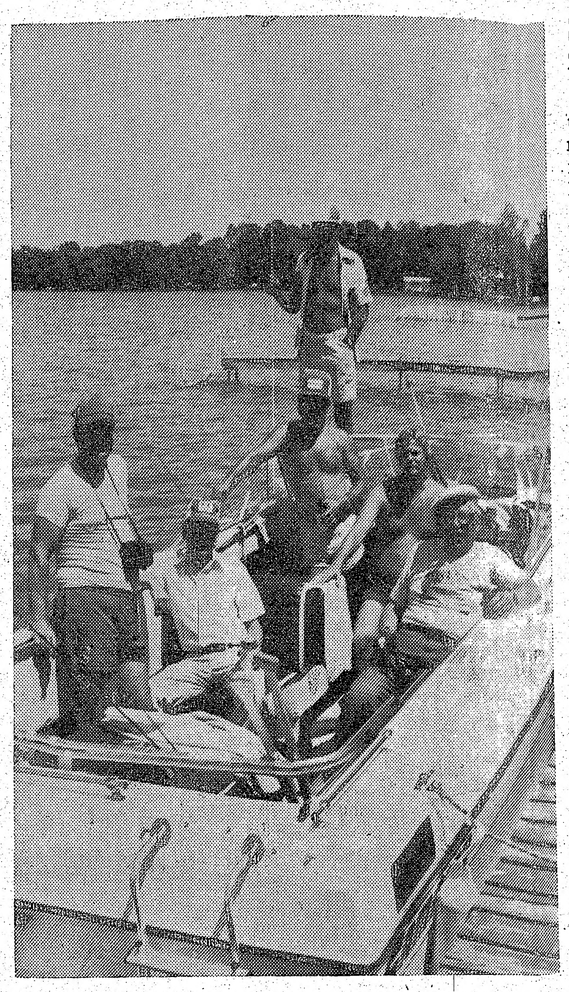

Burlingtonist ja Seedriorust pärit kalapüügivõistlusest osavõtjaid Simcoe järvel Jaan Rutniku paadis.

Foto: Tommy Tomson

Eesti mehed ehitavad Siberis

20. juulil toimus Lääne-Siberi nafta- ja gaasikompleksi ning BAM'i raudteemagistraali ehitusobjektide rajamise eesti operatiivstaabi koosolek. Kodumaast kaugel töötavaile eesti ehitajaile on tänavuse aasta esimene pool olnud pingeline.

Eesti teedeehitajad rajavad maanteeliini Pimist loodesse, sealsete rikkalike gaasi- ja naftamaardlate piirkonda. Tänavune ülesanne on 30 km betoonplaatidest autotee tegemine, millest kuue kuuga jõuti plaatidega katta ligi pool. Esimene teeosa, 3,2 km. anti käiku. Surgati raudteejaamas püstitati laohoone põlevkivituha vastuvõtuks ja ehitustrassile saatmiseks.

Kogalõmi töölisasulas püstitati Tallinna ehitustrusti poolt viiekorruselisi paneelmaju, mis olevat kohandatud Siberi karmile kliimale. Tänavuses programmis on lõpetada viis 60-korteriga elamut. Neist esimene sai hea ja teine väga hea hinde. Ka Kitsherä raudteejaamas anti tellijale juunikuu lõpul üle esimene elamu. Hoogu võtvat põllumajndusehituste rajamine Karjalas.

Kesksuvel võeti vastu otsus üleliidulistel objektidel olevate eesti ehitustööliste töö- ja elutingimuste parandamiseks, nende kõige vajalikuga varustamiseks ja tõhusamaks kultuuriliseks teenindamiseks.

Koosoleku reportaazhist ei selgu kui palju on arvuliselt eesti mehi üleliidulistel ehitusobjektidel. Samal ajal tuuakse tuhandeid venelasi Eestisse samasugustele ehitusobjektidele. See on tee rahvaste ümberrahvustamiseks.

Afgaanid purustasid N. Liidu baasi

NEW DELHI — Afgaanide partisanid purustasid N. Liidu kindluse Kabulis pikema kahurite rünnakuga, põhjustades suuri kaotusi nõukogude üksustele suurimas partisanide ofensiivis Afganistani pealinnas viimase kolme aasta jooksul, ütles üks Lääne diplomaat.

Laupäevaõhtuse rünnaku eesmärgiks oli N. Liidu poolt mehitatud muistne kindlus, ametlik riiklik raadiojaam ja korterimajade kompleks juhtivaile N. Liidu esindajaile ja Afganistani valitsuse ametnikele.

Usutakse, et nõukogude kaotused on suured,

eriti ajaloolises Bala Hissar kindluses, kus suurem kontingent nõukogude sõdureid valvavad linna.

Lääne diplomaadil puudusid andmed kui suur võis olla surnute arv.

Lääne diplomaadid Kabulis ei mäleta ööd, mil oli nii palju võitlusi linna piirides, mis jättis suitsupilved kindluse kohale, kus sajandite jooksul on asunud Afganistani valitsejad.

Muhameedlasist partisanid tulistasid kahureist ja väikerelvadest kindlust,

samaaegselt rünnates Radio Afganistan hoonet ja korterimajade kompleksi, kus asub ka KHAD, Afganistani kardetud salajane politsei.

Ka siin pole veel täpsem kahjustuse suurus teada.

Poliitilised vaatlejad ütlesid, et see oli suurim partisanide ofensiiv Kabulis, pärast kohest ülestõusu nõukogude vägede vastu 1979. a. detsembris, mil tänavalahinguis said sajad surma.

Teisel juhtumil samal päeval, nõukogude tankimeeskond surmas või haavas 50 tsiviilisikut, kui nad

kuulipildujatega avasid tule ühele teemajale Afganistani loodeosas, arvates et üks snaiper seal end peitis.

See veresaun oli Mazar-e-Sharif'is, 320 km Kabulist loodesse.

Walesa ähvardas Poola valitsust

VARSSAVI — Solidaarsuse rajaja Lech Walesa ähvardas Poola valitsust, et poola töölised on valmis alustama aeglast tööperioodi, kui kommunistlik rezhiim ei alusta läbirääkimisi keelustatud ametiühinguga.

Ümbritsetud ergutushüüdeid jagavaist toetajaist Walesa seisis Gdanskis 1970. aastal surma saanud tööliste monumendi ees ja näitas, et ta toetab Solidaarsuse põrandaaluste juhtide üleskutset üleriiklikuks aeglustamise kampaaniaks töökohtadel ja teisteks protestideks.

Poola valitsus siiski ei võtnud kuuldavaks Walesa soovi,

et valitsus tühistaks Solidaarsuse keelustamise.

Peaministri abi Miecyslaw Rakowski ütles, et nad ei mõtlegi rääkida ei Walesa ega ta grupiga.

See oli esimest korda, et Walesa avalikult kõneles suuremale rahvahulgale, pärast seda, kui ta möödunud aasta novembris vangistusest vabastati. Walesa ütles, et valitsus pole seni nende ettepanekule vastanud, kuid nad ootavad veel 22. augustini, päevani, mida märgitakse tänavail levitatavais lendlehtedes. Kui valitsus ei alusta läbirääkimisi, mida see seni on korduvalt eitanud, siis alustatakse jälle tööliste protestiaktsioonidega.

Politsei ütles valjuhäälduja kaudu, et kogunemine monumendi juurde on seadusevastane ja kui nad ei lähe laiali, politsei on sunnitud vahele astuma.

Walesa andis järele, öeldes et lähme parem koju, aga me kohtume 22. augustil.

Politseinikke oli laevatööstuse ümber 500 ringis.

NALJA

Chicagos tuleb noor poiss viiulitundi. Kui ta viiulikasti lahti teeb, kohkub õpetaja:

„Tom, miks sa tuled viiulitundi püstolkuulipildujaga?"

Tom: „Neetud! Nüüd läks isa panka röövima minu viiuliga!"

Ei andnud vaba päeva — mõrva põhjuseks

Tshehhide probleemid vietnami töölistega

VIIN — Noored vietnami ränd-töölised, kes tulevad Tshehhoslovakkiasse 4- või 6-aastase töölepinguga töötama ja õppima oskusi Tshehhoslovakkia tööstustes ja kaitöö alal, põhjustavad vahekordade teravutsi. Tshehhid nimetavad neid „rakosi'teks", pilliroo rahvaks.

1979. a. tulid nad Põhja-Vietnamist, riietatud rangelt lihtsaisse hallidesse ülikondadesse, mis põhjustas, et tshehhid eelistasid neid hiinlasile. Aga aastal 1982 tuli uus laine, seekord Lõuna-Vietnamist ja need erinevad radikaalselt eelmistest ning on põhjustanud Tshehhoslovakkias probleeme.

Need on pikajuukselised, kummitaldadega jalatseis, playboy päikseprillidega ja Adidas jakkidega, nad halvustavad põhjavietnamlaste eluviise ja on fastsineeritud Ameerikast.

Üks noor vietnamlane on tshehhidele seletanud, et „Ameerika — väike sõda, aga hea, Venemaa, väike rahu, aga halb".

Hanois on lääne diplomaatidelt kuuldud, et inimesed maksavad altkäemaksu, et neid saadetakse Ida-Euroopasse, kuna nad olid näinud sealseid kaupu nendelt, kes neid olid oma kodustele saatnud. Tshehhoslovakkia eelispunktist vaadates algas tulek juba 1982. a. aprillis, kui 14000 vietnamlast öeldi ametlikult juba maal olevat. Nüüd on ametlik number 30000 ja äsja Praha raadio märkis, et see arv võiks pidevalt tõusta vähemalt ühe aasta jooksul enne, kui see kahanema hakkaks.

Vaatamata keelekursustele, mida tshehhi võimud on korraldanud saabuvaile vietnamlastele kultuuribarjääri ületamiseks, on siiski järjesti selgunud,

et ei tshehhid ega vietnamlased pole kumbki küllaldaselt ettevalmistunud olukorrale.

Detsembris 1980 kirjutas Hanoi alla koostöölepingu Prahaga, mil oli kaks eesmärki: esimeseks, see võiks kergendada Tshehhoslovakkia suurenevat tööjõu puudust, samaaegselt andes tuhandeid oskustöölisi Vietnamile. Need, minnes tagasi oma kodumaale, võiksid aktiviseerida Hanoi oma sõjajärgset tööstust.

See oli ka tee Vietnamile, et tagasi maksta mõnda sellest suurest võlast, mis nad võlgnesid N. Liidule ja Ida-Euroopa bloki riikidele materiaalse abi ja pikaajalise krediidi eest.

Töölised võiksid maksta kakskolmandikku oma palgast tagasi Tshehhoslovakkia valitsusele,

mis töölistele kodumaal tagasi makstakse Vietnami rahas.

Palgamaksmise korraldamine ja vale ootused, mis neid ees ootas Ida-Euroopas näib olevat viinud hõõrumisteni. Möödunud suvel mõrvasid vietnami töölised ühes saapavabrikus arsti, kes keeldus neile vabu haigusepäevi välja kirjutamast.

Ametlik Tshehhoslovakkia ajakirjandus, mis seni on probleemi ignoreerinud, avaldas lõpuks artikli möödunud augustikuul ametlikus kommunistlike noorte ajalehes „Mlada Fronta",

öeldes „kuni hiljutiseni oli meie ettevõtteil paremaid kogemusi vietnamlastega, aga mõned äsja saabunud töölised ei täida neile pandud lootusi".

Tshehhoslovakkia allikate kohaselt sada vietnamlast, kes töötavad ühes tehniliste osade vabrikus, alustasid möödunud talvel streiki, nõudes suuremat palka. Olles tulnud juba spetsiaalsete oskustega, nad olid pandud lihttööliste kohtadele ja saanud vastavalt madalat palka.

Streik kestis üle nädala. Kui see oli lõppenud,

kaks või kolm nende juhti saadeti sunnikorras Vietnami tagasi nende omal kulul —

summa, mille tasumine neil võtab Vietnamis mitu aastat.

Alkoholism põhjustab 30% N. Liidu kuritegevusest

Pildike N. Liidu kohtust ja alkohoolikute ravimisest

MOSKVA — N. Liit lubab alustada tugevamat võitlust alkoholismi vastu. Asja kirjeldati juhtumit Moskva kohtus, kus noor naine nuttes küsis kohtunikult lahutust. Naine ütles, et ta mees kulutas kõik oma raha vodkale, kohtles teda ja nende kahe-aastast tütart halvasti kui ta oli purjus.

Kohtuistung peeti Voroshilovi piirkonna kohtuhoones ja see polnud ebatavaline N. Liidus. Vaatamata mitmesugustele seadustele pole legaalsed protseduurid ja programmid alkoholi kasutamise piiramiseks suutnud küsimust lahendada ja alkoholism on jäänud riigis tõsiseks sotsiaalseks probleemiks.

Kirjeldatud kohtus noor mees ütles eneskaitseks,

et ta tahab oma abielu päästa ja kohtunik andis talle selleks kaks kuud aega;

kui naine siis ikka veel tahab lahutust, seda talle võimaldatakse.

Kohtunik ütles, et joomise probleemid olid põhjuseks üle poolte lahutustes, mis kohtus on ees. Samuti on alkoholism põhjuseks 30 protsendilisest kuritegevusest N. Liidus.

N. Liidu seadus nõuab alkohoolikule ravi andmist, samuti vanglakaristusi. Varem karistatud kurjategijaile, kes on ka alkoholikud on kohaldatud karmimad karistused, mispärast paljud väidavad kohtus, et nad pole alkoholikud.

Kui osal karistatuist tuleb kanda ainult pool aega, siis joobnuna tehtud kuritegude puhul sellist moodust ei rakendata.

Isegi kui mingit kuritegu pole sooritatud, võidakse alkoholismis süüdistatu naabrite, sugulaste, kaastööliste või ametivõimude poolt anda kohtusse otsustamiseks, millist ravi ta vajab. Ravi on tavaliselt kolmest kuust kuni aastani välispidise patsiendina, kuid seda võib muuta ka kaheks aastaks haiglas või kinnises raviasutises.

Augustikuu VÄLJAMÜÜK

SÄÄSTKE 20%–35%

Kasutage augustikuu säästuvõimalusi esmaklassiliste kasukate ostmisel. Meie väljamüük on üldine ja kehtib ka uute sügismodellide osas. Tulge meie jahedasse ärisse ja valige endale uus kasukas või mõni muu karusnahkese kiirustamata — ja tõesti säästke.

- 10% sissemaks kuni sügiseni
- Tasuta monogramm
- Tasuta külmutusruumis hoidmine.

Kui te ei tunne karusnahku, tundke oma köösnerit.

FURS by FINN

Master Furriers since 1960

191 Eglinton Ave. E. – 488-170
Just West of Mt. Pleasant Rd
Open daily to 6, Thurs. to 7, Sat. to 3